

II. évfolyam

Budapest, 1907 Január 6.

1. szám

MAGYAR VILÁG

TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

FŐSZERKESZTŐ:

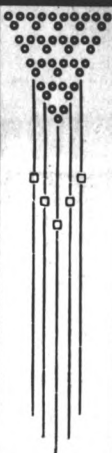
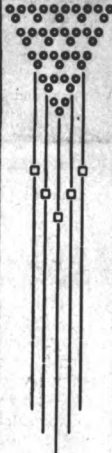
DR. DEMJANOVICH EMIL

SZÉPIRODALMI FŐMUNKATÁRS:

LAMPÉRTH GÉZA

FELELŐS SZERKESZTŐ:

CSUDÁKY BERTALAN

SZERKESZTŐSEG ÉS KIADÓHIVATAL:

II. KER., FŐ-UTCZA 4. SZ.

Előfizetési ár: Negyedévre 2-50 K.

Egyes szám ára 20 fillér.

TARTALOM: Egy ünnepnapra kérdés: *Laborcz.* — Itt az ige: *Csur-govich György.* — A karácsony erkölcsi tanulságai: *Melles Emil.* — A sealskinről: *Bóbita Endre.* — Karácsonyi szokások a Felvidéken: *Zsatkovics Kálmán.* — Verhovinai népdalok: *Vereczkei.* — És az ige testé lón: *Dr. Szabó Simon.* — A szent éj csodái: *Dr. Katona Lajos.* — Kaukázuson keresztül. XIII.: *Csudáky Bertalan.* Irodalom és művészet: *Ór.* — Apróságok: *Toborzó.* — A hétről. — A szerkesztőség üzenetei. — Egyről-másról. — Hirdetések.

A Nyirség babonái. A Nyirségben számos babona van elterjedve, melyek érdekesen tükrözik vissza a nép egyszerű gondolkodásmódját és naiv lelkületét. Szabolcs-megye monografiájában olvassuk a következőket: A ki a jegyesek közül esketésnél a másik lábára tapos, az fog uralkodni a háznál. — A gyermeket születésnapján meg kell keresztelni, mert ha keresztetlen marad, éjjel a rossz szellem kicseréli. — Hol kotló ül, oda fűzaspót vagy kökörcsinvirágot bevinni nem szabad, mert a csirkék belefutnak a tojásba. — Gyermeknek téglából játékkockákat csinálni nem szabad, mert megég akkor a ház. — Szent György-nap előtt a mennyi idővel megszólal a béka, utána még annyi ideig rossz idő lesz. — Szent György napján az istálló küszöbén kívül kölest kell hinteni a földre; míg a szemeket a boszorkány össze nem szedi, addig nem árthat a tehénnek. — András-nap estéjén a leányok a kút környékét lennaggal bevetik és valami ruhadarabbal beboronálják; a melyik legény ezután álomban megjelenik, az lesz a vőlegényük. — Karácsony hajnalán, ha a lány elsőnek ért a kúthoz, az lesz a vőlegénye, a kivel útközben találkozik, a mikor a vizet hazafele viszi. — Karácsony estéjén a leány három gombócba három férfinévvel beírt papirdarabot tesz. A gombócokat azután megfőzi. Az lesz a vőlegénye, a kinek a neve az először kivett gombócban van. — O-éj estéjén a leány bevisz a házba egy ől fát; ha páros volt a fa, a következő farsangon férjhez fog menni. — A kilenczvenkilenczedik olvasott szürke ló látása után, a melyik férfivel először kezét fog a leány, az lesz a vőlegénye. — Karácsony előestéjén a leányok a kulcs föléin keresztül ólmot öntenek a vízbe; az itt képződött alakokból következtetik, hogy milyen foglalkozású lesz a vőlegényük. — Az eladó leány éjjelre kovászt tesz a feje alá, a melyik legény először belép a házukhoz, az lesz a vőlegénye. — Jég ellen a baltát étvél felfelé állítják az udvaron. — Ugyancsak jég ellen a kapufélfára egy egész kenyeret tesznek. — Baltát vállon hordani nem jó, mert összetörnek a háznál az edények. — Újév reggelén, ha asszony jön először a házhoz, nem lesz szerencsés az esztendő; a férfi azonban, különösen ha cigány, szerencsét hoz. — Ha a pálczád kiesik a kezéből, kitűzött czéladat nem éréd el. — Ha körmődön fehér foltok vannak, ajándékot kapsz. — Fájós szemet hólyagkövel kilenczszer kell körülkeríteni, aztán a nyakba kell akasztani a hólyagkövet; ettől eltűnik a szemfájás. — Véres tejet azért ad a tehén, mert a hasa alatt fecske repült el. — Szent György napján zöld ágakat tesznek a kapura, hogy a boszorkány be ne mehessen a házba.

Az agy súlya és az ész. Az agy súlya és az észbeli tehetőség között általában összefüggést szoktak keresni. De ez az elmélet igen bizonytalan s sok esetben ellentmondásra talál. A leghíresebbek Cuvier esete és újabban Gambettaé, akinek agya alig volt 1200 gramm súlyú. Újabban Simms József néhány igen fontos ellenérvet állított egybe az említett elmélet megdöntésére. Az ő kutatásai szerint a legsúlyosabb agya egy fiatal londoni újságelárusítónak volt, ki egy kisse hülye is volt, az agya pedig 2400 grammot nyomott. Ezután következik Ruston 2340 gramm súlyú aggyal; ez az ember pedig egy szegény, tudatlan skandináv paraszt volt. Egy kis indiai törpe leány agya 2200 gramm súlyú volt, 70 grammal több, mint a leg-súlyosabb agyú szellemes emberé, Turgenjevé, kinek csak 2130 gramm súlyú agya volt. Az emberi agy közepsúlya kompetens kutatók szerint, mint aminő Flint, aki 1500 grammban és Krause berlini antropológusé, ki 1650 grammban állapítja meg. Simms azt találta, hogy a 70 éves férfiú agyának közepsúlya 1530 gramm volt, ami a legalacsonyabb súlyok közé tartozik, míg tizenöt hülye és bárgyu egyén agyának közepsúlya 1770 gramm volt; ez világos bizonyítéka annak, hogy az agy súlya nem mérvadó az észbeli tehetésére.

Ős és modern agyvelő. Régi dolog, hogy az agyvelő az embernél az idők folyamán egyre növekedik, a test ellenben folyvást gyengül. Az emberi agyvelő az ősidők óta, mint koponyamé-
resek által megállapították, tetemesen megnagyobbodott és — különös — ugyanazzal tapasztalhatjuk az állatoknál is. Az ősellátok-
nak kivétel nélkül aránylag igen kis agyuk volt. A nemrég meghalt
amerikai tudós, Marsh, foglalkozott főképen ezzel a kérdéssel és
kimutatta, hogy majdnem az összes gerinces állatok őseinek kisebb
agyuk volt, mint a most élő utódoknak. A lónál ez a változás vilá-

gosan konstatálható. Még nagyobb az eltérés az orrszárvánál, mely-
nek ötszörte nagyobb agyvejeje van, mint egyik őseinek, a titanote-
riumnak. Mindamellett, ha egy ilyen titanoteriumot élve állíthatnánk
egy mostani orrszárví mellé, bizonyára nem vennék észre külön-
séget viselkedésükben vagy ösztönöszerű cselekedeteikben. Ray Lan-
kester londoni professzor azt hiszi, hogy a nagyobb agyvelő felső-
sége a „nevelhetőség”-ben nyilvánul, amennyiben a nagy agyvejejú
állat inkább képes tapasztalatokat gyűjteni és azokat megtartani. Ez
a különbség különben ember és a majom között is megvan és az
ember csakis a természetben és környezetében gyűjtött tapasztala-
tainak, amelyeket képes volt utódnára hagyni, köszönheti, hogy ma
oly kiváltságos helyzete van a természetben.

A mesterséges illatszerekről. Az illatszerek előállításának
többféle módja van: lehet illatos növényi vagy állati szervekből
kivonatot készíteni; kellemes szagú anyagok összetétele után is készí-
tenek illatszereket; vagy olyan összetevőket állítanak elő, melyek-
nek a természetes itallokhoz hasonló szaguk van. A legelső, kivo-
natkép kapott illatos anyagok egyike a keserű mandulaolaj volt, majd
ugyanazt szintézis útján is sikerült készíteni. Liebignek és Woeh-
lernek 1832-ben sikerült a keserű mandulaolajból tiszta benzil-
dehidet készíteni; jelenleg ugyanez anyagot benzilklorid oxidáció-
jával és vízzel földalásával állítják elő. Minthogy azonban az így
kapott benzildehidben érezni lehet a benzilklorid kellemetlen, szűró
szagát is, csak illatos szappan készítésére használható. A vanillint
1874-ben Tiemann és Hermann a koniferin oxidálása útján állította
elő, jelenleg pedig eugenolból készítik, mely szóvalval meglevő,
iso-eugenollá válik, ennek oxidációs terméke a vanillin. Ma már a
Vanilla aromatica illatos termését az illatszergyártásban és a czuk-
rászatban is a szintézis útján készült vanillin pótolja s jelenleg
szászor olcsóbb, mint volt 1876-ban. A piperonal heliotropin néven
helyettesíti az igazi heliotrop-esszenciát. Nem egy esetben azonban
többre kerül a mesterséges úton való előállítás, mint a természetes
illó anyag. Így történt a cumarinál, a tonka-bab illatos anyagával,
melyet 1868-ban W. Perkin szintézis útján állított elő, nemsokára
azonban olcsóbban sikerült készíteni a floridai Liatriis odoratissima
névű növényből, mint szintézis útján. Sok becsült illatos anyagot
mégis csak szintézis útján készítenek, így például a geraniolt, mely-
et először Thiemann 1868-ban citralból állított elő. A geraniolból
ismét egész sorát készítik az illatos anyagoknak. Hosszas kémiai
eljárással készül a citralból és acetonnal a friss ibolya illatára
emlékeztető ionon. A moszus-illat mesterséges előállításának is több
módja van, Izabutilklorid alumíniumklorid jelenlétében toluollal
izobutiltoluollal alakul, ennek nitrátja a mosuszillatú trinitroizobutil-
toluidin. Mint ezekből is kitűnik, az illatszerek kémiai úton való
előállításának szép jövőt jósolhatni.

Rákóczi utolsó éjszakája Magyarországon. Rákóczi
Ferenc semmi biztosítékot nem látott a bécsi udvar
jóakarátában s a bomló kurucz hadba, amelyet a pestis
is naponként tizedelt, külföldi segítséggel akart lelket
önteni. Nagy Péter orosz czárba vetette minden reményét,
azt hitte, hogy a magyarországi nagy nyomorúság idején
is sikerrel fölveheti újra a harcot. Ez a hit és reménység
töltötte el *Bercsényi* Miklóst is. Rákóczi a Pálffyval való
találkozás után, aki békére és egyezésre iparkodott han-
golni a fejedelmet, sietett az orosz czárhoz. *Munkácsról*
indult ki egy ködös februári napon a vereczkei szoros
felé. Korán ráesteledett, csak *Patpolóc*z faluig ért. Elha-
tározta, hogy az éjszakát itt tölti és másnap reggel kél
át a határon. Akkor nem is sejtette, hogy hazáját soha
sem fogja többé látni. A kis rutén község gyönyörű
vidéken van, de falusi kunyhónál más nem volt benne.
Az egyik kunyhóban üttötte föl éjjeli szálását a nagy
fejedelem. Bizonny csak egy kecskelábu bükkfa-asztal volt
az agya. Hogy aludni nem igen aludt, látszik abból, hogy
az asztalra ráfaragta neve kezdőbetűit. A kunyhótulaj-
donos, *Dusár* János, parasztember volt, aki attól kezdve
az asztalt megőrizte. Így maradt meg az ereklye nemze-
dekről-nemzedékre. Az arra vetődő utasok soha sem
kerülték el a Dusárók házát, hogy a fejedelem ez emléket
megtekintsék. *Bay* Ilona, *Fajnel* Jenő megyei főjegyző és
Janka Sándor gimnáziumi tanár vették azután kezükbe
az ügyet, hogy az ereklyét biztos helyre vihessék. Mint
Beregszászról írják, nagy ügyvel-bajjal egy kései *Dusár*-
sarjadéktól megvették az asztalt. A vétel nem ment kőny-
nyen. A falubeliek meg voltak róla győződve, hogy
a községet nagy veszedelem éri, ha Rákóczi *agyát* kiadják.
Amikor az asztalt behozták Beregszászba, a vármegye-
házába, a rutén parasztok siralmasan gyászolva kísérték
egészen odáig. Egy darabig a megyeházán volt az ereklye,
végre odaadták a sárospataki főiskola muzeumának. A
fejedelem utolsó Magyarországon töltött éjszakájának
emlékűl a rutén falut *Rákóczi-Vezérszállásnak* nevezték el.

Különös fogly vadászata. H. német grófnak egyedüli szenvedélye a vadászat volt, dacára annak, hogy módfelett rövidlátó volt.

Egy alkalommal azt az óhaját fejezte ki fővadásza előtt, hogy szeretne foglyot lőni. A fővadász tudta, hogy ez bajosan fog sikerülni a grófnak és folyton azon töprengött, hogyan lehetne valami ártatlan csinyivert megörvendeztetni a grótot. — Gondolt egyet, s a vadászat napján kora reggel kiment egyedül egy buzartalorára, s lőtt egy pár foglyt, amit aztán átadott egy hajtó-gyerekeknek, hogy mászszék fel velük egy fára, s ha majd hallja, hogy az öreg gróf lő, dobja le a fáról a madarakat. A fiú beletette a foglyokat vászon-tarisnyájába, s az utasítást tudomásul véve, fölmászott a mondott fára. Az erdész pedig hazament, várva, hogy mikor fog indulni a gróf.

Az nem is sokat váratott magára, s egy-két hajtó, erdésze és vizsgálja kíséretében elindult. Az erdész ügykezett a fa felé vezetni a grótot, s a hajtókat is úgy rendezte, hogy azok arra felé hajtssanak. Végre egész közel jutottak a fához, midőn az erdész így szólt urához:

— Amott van, méltóságos uram, egy csapat fogly, itt bal felől fog egész közel fölrépülni, csak löjjön méltóságod közéjük, mindenesetre fog esni egy-kettő.

Avval a kutyával felhajtatta a foglyokat, s azok hangos rebeléssel repültek fel, mit a gróf halva fölemltet puskáját és lőtt.

Alighogy a lövés elhangzott, pár lépéssel a gróf előtt lezuhant két szép fogly — egy hatalmas tarisznyában.

A csók származása. Egész irodalomban van már ennek a kérdésnek; honnan származik a csókolódzás szokása. L. Ambrosio, a híres olasz tudós új és igen valószínű magyarázatát adja a csók származásának. Azt hiszem — írja — hogy a csók, amely mint a szerelem jelképe és hírnöke a kevésbé civilizált népeknél és a legrégebbi népeknél is ismeretlen, a szájból etetésnek teljesen anyai tényéből származott, amely mindennapos dolog a madaraknál és igen gyakori a vad törzseknél. A Tüzföld lakóinál, — akik semmiféle merítő edényt nem használnak, úgy, hogy szomjukat a forrásból nádszáron szivótt vízzel oldják, — a gyermek szomján halna, ha az anya úgy nem segítene rajta, hogy száját vízzel teli szívja s azt a gyermek szájába ereteli. Azt hiszem, hogy ebből a tényből keletkezett az első csók, amely e szerint előbb volt anyai, mint szerelmi jellegű. Ezt még az is bizonyítja, hogy a gyermekek csak későn tanulnak meg csókot adni és azt csak ismételt tanításra s csak akkor teszik meg, ha már hat hónaposa elmúltak. A szerelmi érzelemnek kiterjeszkedésével aztán, amely kezdetleg igen anyagi és korlátozott volt, a csók is, mint az ajkak és kebel, aniai jellegéből szerelmivé vált, de még így is inkább a nő, mintsem a férfi sajátja maradt, amelyben az anya egyedül a hitvessel, úgy, hogy mikor legnagyobb fokú szerelmét és csodálatát akarja kifejezni a férje előtt, legkönnyebben a csókkal teszi ezt, 'amiből meg lehet érteni, hogy az angolszász törzsben a férfinék férfi adta csók a legtrikább dolog s szinte eseményzámba megy.

Az éneklés hatása az egészségre. Az éneklést élettani cselekvésnek szokták volt tekinteni, mely, mint minden testbeli működés anatómiai alapon nyugszik, de hatásában kizárólag művészi és esztétikai élvezetet nyújt. Barth törzsorvos véleménye szerint az éneklésnek nagy egészségtani értéke van. Az éneklés folytán a be- és kilégzés mélyebb lesz, a tüdőnek levegőt befogadó képessége nagyobb és az izomzat erősebb lesz. Az anyagcsere növekszik, az étvágy és a szomszagos erősebb lesz, a rezekizom és hasfal mozgásai az emésztésre jótékony befolyást gyakorolnak. A gége, az orr és a garat erősebb kifejlődését is előmozdítja az ének, a hallást pedig finomabbá teszi. Az éneklésnek oly sokféle vonatkozása van az egészségre, hogy a krónikus tüdőhurutok ellen is alkalmas óvó-eljárásnak tekinthető.

Pipázás az ókorban. Történelmi adatok bizonyítják a dohány amerikai eredetét és ezzel kapcsolatosan azt, hogy az első pipák, szivarok az újvilágból kerültek hozzánk. Ez a hit századok során úgy megerősödött, hogy minden ellenkező állítás visszautasításra talált. Az arkeológusok pedig már régen bizonyítgatják, hogy a gallo-romai sírokban sűrűn talált rejtélyes rendeltetésű kénytülások, derék- vagy tompaszögbe hajlított agyagedényeknél tulajdonképp pipák voltak, de ez visszhangra nem talált. Ezt az állítást konokul tagadták a klasszikus kor kedvelői, de még inkább a dohány ellenségei is, mert mindnyájan az antik hősök nimbuszát féltették az ármányos makrapipától. A közelmultban prehisztoriai sírok bontásánál ismét találtak ilyen cserépedényeket, másfelől bronz- és vaskori leletek közt is akadtak újabb adatokra, amelyekre támaszkodva, az eddigi teóriát újvalónak kell tekinteni, azaz, hogy a félvad ősök a pipázás szenvedélyének csak úgy hódoltak, mint a késő utódok. Choquet abbé már 1844-ben, a neuville-lepollotti gallo-romai sírok ásatakor kezdte bizonyítani, hogy a régi daliák is hódoltak a pipázásnak, de az elmélet fejlődése ment. Nyomában a holland Watteville és Westerhoff külön-külön leletek alapján megerősítették az abbé mérés következtetését. Svájczban Bonstetten és Quizeres mérnökök a római és a római kort megelőző sírokban ismételt találtak pipá-

kat, amelyek körülbelül azonosak a skót, dán és angol területeken talált pipák formáival. 1845-ben Rómában jól konzervált nagyobb műhelyt találtak, benne egyebek közt ötven, többnyire nádszárral ellátott bronzpipát. Ennyi tárgybeli adat mellett irodalmi emlékek is szólnak arról, hogy a füstszívás tényleg nem volt ismeretlen a klasszikus korban sem. Plinius (XXI. 69.) Apollodoros nyomán beszéli a barbárokról, hogy füstöt szíváltak, mely őket vidámakká és bátrakká tette és erre a ceflra Cyprius (talán a mai Cyperus) szártott leveleit használták. Herodotos viszont a skithákra, beszéli, hogy forró kövekre szórt kender füstjét élvezték, míg megbődültek.

Miért szerencsétlen nap a péntek? A néphez meg van gyökerezve az a hit, hogy pénteken semmihez sem jó kezdeni, mert ez a nap szerencsétlen. Réges-régi babona ez s megmagyarázza a pénteki bőjtölés eredetét is. Hogy miért tartják szerencsétlen napnak a pénteket, érdekesen mutatja ezt két középkori följegyzés. Az egyik a katalán Recull de exemplis stb. című földatárban található, a másik a magyar Döbrentei-ködekből. Az előbb így szól:

Ezek az okok, amelyekért az Isten szent egyháza parancsolja, hogy egy keresztény férfi vagy nő se egyik húst pénteki napon: 1. Pénteken a kilencedik órában (a mi időszámításunk szerint délután 3 órakor) végeztesd Ádám a paradicsomban. 2. Pénteken ölte meg Kain az öccsét, Ábelt. 3. Pénteken kezdődött a vízözön. 4. Pénteken léptek Izrael fiai szolgaságba. 5. Pénteken halt meg Mózes prófeta. 6. Pénteken esett el Góliát. 7. Pénteken halt meg Dávid király. 9. Pénteken öltött Jézus Krisztus emberi testet. 9. Pénteken fejezték le Ker. Szent Jánost. 10. Pénteken követték meg Szent Istvánt. 11. Pénteken ölték meg az aprószenteket. 12. Pénteken feszítették meg Jézus Krisztust. 13. Pénteken szállt föl Szűz Mária a mennyekbe. 14. Pénteken feszítették keresztre Szent Pétert. 15. Pénteken fejezték le Szent Pált. 16. Pénteken fejezték le (Alexandriai) Szent Katalint. 17. Pénteken fogják megvívni harcukat Illés és Énok az Antikrisztussal, akit le fognak győzni.

Meddig tart a női szépség? Az éltesebb nők vigaszára legyen mondva, a női szépség úgyszólván az egész életen át eltart. Érik napról-napra, mert a női szépséget épűgy, mint a férfiakét, az érettség szempontjából kell megítélni. Nincs semmi értelme annak az állításnak, hogy a negyven éves szépség kevésbé vonzó, mint a tizenhat éves fiatal leány sarjzadó bájai. Amíg a nők a természet törvényeivel összhangban élnek, minden kornak meg van a maga vonzereje. Tetőpontjához a szépség csak a 35 vagy 40 éves korban közeledik. Szép Heléna 48 éves volt, amikor Trójába megerkezett, Aspasia csak 37 éves korában lett Perikles barátnője és még azután is sokáig híres szépség volt. Kleopátra jóval túl volt a harminczon, amikor Antoniusussal találkozott. Poitiersi Diana 36 éves volt, amikor II. Henrik szívet meghódította és a felannyi idős királyi hozzája állandóan hű maradt. Ausztriai Annát 38 éves korában Európá legszebb asszonyának mondták. De Maintenon asszony XIV. Lajosnál 43 éves korában ismerkedett meg. Mars kisasszony, a híres színésznő, 45 éves korában, mme Récamier pedig 35 éves korától 55 éves koráig volt a legszebb. A legizgatóbb és legerősebb szerelmet nem mindig a hűs évek gerjesztik. Az éretlen korban a legnagyobb szépség sem jut érvényre, mert a szépséget nemcsak a formás vonások és a friss arcszín teszi — ezzel az élettelen viasz-babák is rendelkeznek. Az ifjúság harmatos, rózsás arczszíne a természetet pompás ajándéka, de az asszonyi szépség 30 és 40 év közt legtöbb esetben a legnagyobb.

A citrom mint szépségősz. A citromot ősidőktől fogva használták szépségősz gyanánt. Vannak krónikások, akik azt állítják, hogy szép Heléna is citrommal óvta meg szépségét. A citromot következő módon szokták alkalmazni szépségőszül: Kettévágják, azután eltávolítják a belét, majd a héját kifordítják. Az így keletkezett cseszékébe tojássárgáját öntnek, melyet kevés illatszerrel kevernek össze. A héját ezután lekötik s husznegy óráig állni hagyják. Ez idő elmúltával bekenik az arczat a citromhéjban levő keverékkel, melytől a bőr könnyedén, de nem kellemetlenül összehűződik. Kéves idő múlva lemossák az arczról a keveréket, még pedig olyan vízzel, amelyikben barabolyfű főtt. Ezután következik az illatos vízzel való megmosás. A bőr ilyen módon állítólag megtisztul, sima és puha lesz. Vannak, akik azt állítják, hogy e szépségősz szerkeletének alkalmazásával a ránczokat is el lehet tüntetni az arczról.

Zemlye-pudding. 6 tojás sárgáját 14 deka cukorral habosra keverünk. Teszünk bele egy tejből ázott kifacsart zemlyét, 2 félmarék mazsolát, ugyanannyi hámozott tört mandulát, végül pedig 6 tojás kemény habját. A formát vízzel nedvesítjük, porczu korrál kintjük s a keveréket beleöntve gőzben főzzük. Vanília tejsodó jön hozzá.

Tisztelettel arra kérjük lapunk olvasóit és barátait, hogy a „Magyar Világ”-ot minél szélesebb körben sziveskedjenek terjeszteni. Aki tisztelettel gyűjt, annak egész évre tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

! Most jelent meg!

A nagy dárdás meg a kis dárdás.

Elbeszélés a diákéletből. * Mühlbeck Károly rajzaival.

Irta: **Lampérth Géza.**

 (Ára díszkötésben 2 korona 60 fillér.)

! A fiamhoz. !

Versek.

Irta: **Pakots József.**

(Ára 2 korona.)

Napkeleti tájak.

66 képpel.

(Krim és Kaukázus.)

66 képpel.

Irta: **Csudáky Bertalan.**

(Ára 3 korona.)

Megrendelhetők
a „Magyar Világ“ kiadóhivatalában.

MAGYAR VILÁG

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
II. KER., FŐ-UTCZA 4. SZ.
KÉZIRATOKAT NEM ADUNK VISSZA.

TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre 10 K. Negyedévre 2-50 K.
Félévre 5 K. Egesz szám ára 20 fill.

FŐSZERKESZTŐ:
DR. DEMJANOVICH EMIL
(telefon-száma: 57-70)

SZÉPIRODALMI FŐMUNKATÁRS:
LAMPÉRTH GÉZA

FELELŐS SZERKESZTŐ:
CSUDÁKY BERTALAN
(telefon-száma: 41-24)

TARTALOM: Egy ünnepnap kérdés: *Laborcz.* — Itt az ige: *Csurgovich György.* — A karácsony erkölcsi tanulságai: *Melles Emil.* — A sealskinről: *Bóbíta Endre.* — Karácsonyi szokások a Felvidéken: *Zsatkovics Kálmán.* — Verhovinai népdalok: *Vereczkei.* — És az ige testté lön: *Dr. Szabó Simon.* — A szent éj csodái: *Dr. Katona Lajos.* — Kaukázuson keresztül. XIII.: *Csudáky Bertalan.* — Irodalom és művészet: *Ór.* — Apróságok: *Toborzó.* — A hétről. — A szerkesztőség üzenetei. — Egyről-másról. — Hirdetések.

EGY ÜNNEPNAPI KÉRDÉS.

A karácsony a keresztény egyház legpoétikusabb, legszebb ünnepei közé tartozik. Végtelenül benső, finom, tiszta hangulatával valami szent remegésbe ringatja a lelket. A legharmonikusabb ünnep, mert alaphangja a legmagasztosabb földi érzés: a szeretet.

És a karácsonyi ünnep harmóniájába évről-évre disszonáns hangként csendül — a dátum. A karácsony szent ünnepét ugyanis nem egy időben ünnepli a keresztény világ összessége. Régi panasz, hogy a görög kath. társadalom, a juliai naptár szerint számítván az időt, egyházi ünnepei nem esnek össze a róm. kath. egyház ünnepeivel, holott a görög kath. és róm. kath. társadalom egy közös keresztény társadalmat alkotnak. Ez a naptár-különbözet sokkal mélyrehatóbb jelentőséggel bír, mint ahogy általánosságban ez a köztudatban benne van. Legjobban érzi jelentőségét a gör. kath. társadalom.

Ilyenkor, ünnep idején, a juliai és gregoriánus-naptárak egyesítésének kérdése mindig előtérbe szokott lépni. Ilyenkor bizonyos lelki vonatkozások támadnak, amelyek sürgetőbbé teszik e kérdés megoldását. Lehetetlen elzárkózni a lehangoló érzés elől, amikor egyazon ünnepet máskor kell megünnepelni, a nem épen bölcs naptári különözze miatt. Hiszen bizonyos, hogy nincs az a keresztény ember, aki például december 25-én lélekben ne ünnepelne a Megváltó születését. Ez vele jár az ünnep hangulatával, amely megigézi, rabul ejti a lelket. Azt hisszük, nem kell ezt különösebben bizonyítani, hiszen a keresztény világ ünnepeiben rendszerint még azok is részt szoktak venni, akik más vallásúak. Ez már a társadalmi együttélés, a hétköznapi közös érdekek folyamánya.

És épen ebből a szempontból nagyon is fontos a juliai naptárnak a Gergely-féle naptárral való egyesítése. Ha már a hitéleti szempont nem elég erős arra, hogy az illetékes tényezőket rábirja e probléma megoldására, utalunk a fontos társadalmi érdekekre, amelyek e naptári különözze miatt sérlemt szenvednek.

A társadalom gazdasági tevékenysége rendszerint az ünnepnapok köré koncentráldók. Karácsony és Husvét azok a nagy ünnepnapok, amelyek a társadalom gazdasági életében is ünnepnapokat jelentenek. Már most

micsoda megosztása a gazdasági élet erőinek, tényezőinek az, ha a társadalom ez ünnepeknél két részre oszlik s az egyik tizennégy nappal későbben ünnepel, mint a másik?

A társadalmi berendezkedést teljesen az ilyen nagy ünnepnapok irányítják. A kenyérkereset az ünnepnapok szerint szabályozódik. Még a törvények, az igazságszolgáltatás is figyelembe veszik az ünnepnapokat. Szóval nagy közeleti, társadalmi és gazdasági érdekek kívánják, hogy a naptáregyesítés problémája minél előbb megoldassék.

A legutóbbi Husvét-ünnepet a görög kath. hívők együtt ünnepelték a róm. katolikusokkal. A dátum összeesett. És csak utalunk most, amikor a gör. kath. karácsony-ünnep két héttel későbbre esik, a legutóbbi Husvét ünnep harmonikus hangulatára. Szóval már vallásos szempontból is mily szép, bensőséges az összeeső ünnep, amikor az egész keresztény világ a maga hitének, áhítatának közösségénél fogva testvérenek érzi magát s így alapján áll az isteni parancsolatnak és az emberi rendeltetésnek.

Karácsonyát üli a gör. kath. társadalom. A lelkeket meglepi az áhítat mélységes hangulata. Szent ez az ünnep. Hanem mégis nem fáj-e a hívő léleknek az, hogy amikor ő ünnep, lelkesedik afölötti nagy örömeiben, hogy a Megváltó megszületett, akkor körülötte keresztény testvéreinek milliói közömbös arccal, hidegen végzik hétköznapi teendőjüket és semmit sem éreznek az őt megilletett varázsából? Nem szegi-e szárnyát a léleknek az a tapasztalat, hogy ünnepével, lelkesedésével, ünnepgászával izoláltan áll és imádságának a maga társadalmi környezetében nem kél visszhangja?

És mindez miért? Egy pusztá kalendárium-hiba miatt, amelyet ki lehet reparálni, jóvá lehet tenni.

Szent karácsony ünnepén ismételten fölújvuk az illetékes tényezők figyelmét a naptáregyesítés problémájára. Vallási, társadalmi, gazdasági érdekek kívánják a megoldást. Reméljük, hogy már nem késheik soká!

A karácsony erkölcsi tanulságai.

Irta: *Melles Emil.*

*Egy szózat jár az üde légen át,
Melyre nyílik sok millió kebel;
Egy szózat, mely örvendve hirdeti:
Itt az Ige, s ma testet ölte fel!
Itt az Ige, — az isteni gyerek,
Vig mosolya hozott örök tavaszt,
Lehellete a jégszívekben is
Illatozó virágokat fakaszt!*

*Egy szózat jár az üde légen át.
Zúgva zengik harangok nyelvei:
— Megszületett, ki nektek üdvöt ad!
Halljuk a dalt harsogva zengeni.
Homlokinkról a ráncz ma elsimul.
Orczáinkon a bú derüre kap.
Ajkainkon oly tiszta az ima,
Mint sziklából kibugygyanó patak!*

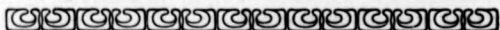
*Hítet, reményt vesztett bús emberek
Hívők lesznek karácsony ünnepén,
Elmerülvén az anyali karok
Égből jövő búbájós énekén!
Kiket a sors és durva végzetük
A sátánnak keblére vete már:
— Még azok is eltépik lánczukat,
S vígaszt nyernek Jézus lábainál!*

*Aggastyán és ifjú e szent napon
Örömhimnuszot küld a nagy Égre fel,
Az ihletnek szeráfi hangjain
Ma a „Pax“-tól újhodtan énekel!
Hisz a hitetlen; hisz úr és szegény,
Hisz a kevély, hisz az istentelen.
S szeretni akar még az is, kiben
Rég' haldoklók e drága érzelem!*

*Ifjak, aggok, szegények, gazdagok!
Jertek, menjünk, az égi fény vezet.
Menjünk Betlehem kis jászola elé
És csókoljuk az isteni kezet!
Az üdv élő patakja ott fakad,
Oda menjünk, kik rája szomjazánk...
— Isten Fia! Üdvünknek hajnala,
Kis jászolából áldásod' add reánk!*

Sámogy 1907.

Csurgovich György.

Néha árt, ha keveset, — mindig, ha sokat beszélünk.

Minek örül a pupos? — Ha magához hasonlót lát!

Inkább megyünk egy okossal a pokolba, mintsem egy bolond-
dal üdvözüljünk.

Sírással nem lehet megfizetni az adósságot.

Aprópénz nem tesz gazdaggá, közmondások nem tesznek
bölcsest.

Amíg ember fog élni a földön, azok a kötelékek
maradnak mindig a legszentebbek, melyek a család köré-
ben jönnek létre és ép ezért minden ünnep között a
karácsony marad állandóan a legkedvesebb, a legbensőbb,
mert az ember lelkületéhez a legközvetlenebbül tud szólni.

Földi intézmények csak akkor számíthat állandóságra,
ha berendezésében megközelíteni képes a természet alko-
tásait, mert a természet az Isten tökéletességének vissza-
tükröződése.

Az Isten, hogy az embert megváltsa, emberré lett,
természetünket fölvéve, megtisztelt, fölemelt bennünket. E
fölemeltetés során nincs semmi, ami közelebből érintené
lelkünket, mint az, hogy sorainkból édes anyát választott
magának és földi, ideig tartó életét, mint kised csecsemő,
kezdte meg.

Az isteni kised, ki elfogadja édes anyja szerető,
melengető kebelét, — a szüzanya, ki tisztaságban, szeplőte-
lenségben teljesen méltó gyermekéhez, — a gondos nevelő-
anya, ki a családjáért fáradova, munkásságát imával, isteni
félelemmel szenteli meg, — mindenkorra oly magasatos élő-
képek maradnak, melyeknek fenkőlt volta bámulatra ragadja
az elmét, édes, kegyeletes érzelmekkel telíti meg a szívet,
hogy megneemesítse az egész embert.

Érezzük, érezünk kell, hogy az Istennek e mun-
kájában nincs semmi mesterkélttség, semmi erőszakosság,
természetes benne minden és ép azért utólráhetlenül szép
és magasatos.

A szent család példája szerint kell kialakulnia az
emberiség családi életének is. Ezt az ősi istenalkotta erős
várat, a családot ostromolja ma minden, ami az Isten
ellen és az ő tisztelete ellen támad. Tudja az ellenfél,
hogy míg az Isten félelmét a család védi, addig győze-
lemre nem számíthat. A családnak pedig megdőlnie nem
szabad, mert ha az megromlik, föltétlenül bekövetkezik
az ember romlása, veszte, mint egyednek és mint nemnek.

Mindannyiunknak volt édes atya és édes anyja.
Örömmel és kegyelettel emlékezünk a csendes kis fészekre,
melyben a szülők szárnyainak védelme alatt biztonság,
melegség, boldogság volt osztályrészünk. Nincs ember,
ha még oly züllött is, ki lelke mélyében hálával ne gon-
dolna gyermekkori otthonára, a családra, mely fölnevelte.
És ha van boldogtalan, szerencsétlen a földön, csak az
boldogtalan és szerencsétlen valóban, kinek rossz szülői
voltak, mert az ilyen árva, a legelhagyottabb árvánál.

Ez az igazság egymagában elég arra, hogy a szülők
előtt szentté tegye kötelességüket, mert annak teljesítésé-
től függ a karjaikra helyezett kised földi és mennyi
boldogsága. Boldog a szülő, ki szent Józseftől megtanulja,
hogy mit tesz imádkozva dolgozni a családját, ki a szüz
anyától megtanulja, hogyan őrizze meg az ártatlanságot
maga és gyermekei számára, mert ott a gyermek is a kis
Jézustól fog tanulni engedelmességet, szülői szeretetet,
hogy kedves lehessen Isten és emberek előtt.

A család természetadta intézménynek mintájára al-
pította az Úr Jézus a világ leghatalmasabb, legfőnsége-
sebb szervezetét, az egyházat.

Az anyaszentegyházban él az atya tekintélye, az édes
anya gondos szeretete, a teljes önzetlenség, a minden
áldozatra kész munkásság, az önmegtágadó szeretet, a lelki
családhoz tartozó gyermekek, az egész emberiség iránt.

A betlehemi bölcsőjásznál együtt levő szent család
a mi otthonunk, a mi családuink, az anyaszentegyház
nagy családja, e három nagy és szent, a természet tör-
vényei szerint a mi javunkra Istentől létesített szövetség
egymástól el nem szakadhat, mert e három egymást élteti,

egymást ihleti. Egymástól elválasztva, nem képes rendeltetésének megfelelni egyik sem.

A karácsony megszűnt az emberek között minden választófalat. A szeretet ünnepén szeretet lelkesíti az embert. Nem lehet ugyan szívünk nap, mely világokat bevilágít és fölmelegít, de lehet a családi kör oltára előtt díszló örök lámpa, hogy ragyogásával a legszerényebb otthont is bearanyozza. Ez az örök lámpa a betlehemi jászolban fekvő kisedő szívének tüzénél gyúlt fényre. Nem szabad elszakadnia fényforrásától. Jézus nélkül nincs szeretet, Jézus nélkül nincs család.

Midőn tehát e kedves ünnepen a gyermekvilággal együtt játszva, gyermekeké leszünk mindnyájan és a létér való küzdelemlről megfelledekezve és szeretetben egybeforva ünneplünk, zengjen áldást lelkünk Annak, ki fényessé tette a betlehemi jászolt, kegyeletessé a család kötelességeit és erőssé a család védőjét, az anyaszentegyházat; áldjuk az Urat, ki békeességet és ebben boldogságot hozott az égből a jóakarató embereknek.

Keleti szólásmódok.

Az élet — álom; ám inkább szép, mint csunya álom.

A szerencséhez nem kell ész, de az észhez kell szerencse.

Nem elég, hogy a pénzemet elvesztettem, — hozzá még ostobának is neveznek az emberek.

A szegénység nem szegény, de nem is valami nagy tisztesség.

Akkor ismerjük meg igazán rokonainkat, ha meggazdagodtak.

A ki szegény, az mintegy meg van halva, de a gazdagság sem teszi még az életet.

Szegény és gazdag egyformán nyugosznak a földben, ám az utóbbi jobban nyugszik a földön.

Musztafa.

A sealskinről.

Irtá: *Bóbits Endre.*

Lapunknak főképen hölgy olvasóit különösen is érdekelni fogja, hogy a czimbén megnevezett divatos prém, mely iránt a hölgyek oly nagy előszeretettel tanúsítanak, honnan ered, hol terem?

A *Behring-tenger* közepén van egy szigetcsoport, a *«Pribilov-szigetek»* csoportja, melyeken egy igen érdekes és hozzá igen értékes állat, a *medve-fóka* nagymennyiségben tartózkodik. Ez a medve-fóka szolgáltatja a manapság általános ismert és kedvelt *«sealskin»*-prémet.

Mikor *Behring* 1741-ik évben a róla elnevezett beltengert és déli környezetét, az *Aleutákat*, valamint Amerika északnyugati részét fölfedezte, a vidéket csakhamar főleg a prém- és fókavadászok kezdték minden irányban kutatni. Sarki rókát, tengeri vidrát és medve-fókat nagymennyiségben ejtettek ugyan zsákmánnyul a vadászok de a medve-fókák fő tartózkodási helyét egyhámar nem sikerült kikutatniok. Az északi vidékről évenként szabályszerűleg ismétlődő vonulásokból csak annyit lehetett következtetni, hogy hazájok a *Behring-tengerben* keresendő.

Csak mintegy 25 évvel később fedezte föl *Pribilov* orosz hajókormányos azt a szigetcsoportot, amelyen ezek az állatok békés egyetértésben, millió számban éltek és szokatlanul gazdag vadászászkármányt szolgáltattak.

Henri W. Elliott, aki 1870-ben több ízben tartózkodott a szigeteken és rendkívül nagyszámú adatot gyűjtött a medve-fóka életmódjáról és vadászatáról s nemrég egy munkában számolt be tapasztalatairól. Úgy véljük, nem lesz érdektelen, ha e közvetlen szemlélő nyomán, ezen drágán fizetett prém szerzéséről, az állat hazájáról és életmódjáról egyetmást itt elmondunk.

Mikor *Pribilov* 1786-ban a szigeteket (Szent Pál, Szent György, Vidra- és Rozimár-sziget) fölfedezte, egészen lakatlanoknak találta azokat. De némi jelek arra enged-

nek következtetni, hogy rajtok annak előtte gyarmatosok laktak, most pedig csak a medve-fókák nagy csoportjai tanýáztak.

A szigetek éghajlata nyáron és őszszel igen esős, ködös és csak ritkán van ott egy-egy derült nap. A ködöt csak késő őszszel a Szibériából jövő hideg szelek oszlatják el, de a derült idővel egyidejűleg megkezdődik a szigorú tél is. A szigetek flórája nem egészen szegény. Fűzek, fűvek, hangák, tarka sarkvirágok, angelika és tarmicsfélék találhatók késő őszig. Mocsaras helyeit törpe szeder növi be. Bőven vannak kötőró fűvek, boglárkák, gyermek-lócskúti és egy különös kákafaj, melyet kosárfonásra szoktak használni. Vetett növénye csak a saláta, a répa és a retek.

Faunája nem épen gazdag; a rovarok sorából a szünyogok teljesen hiányoznak, dongólegyek azonban nagymennyiségben vannak: az emlős állatok közül van sok róka és egy lemming-faj; a patkány még nem hatolt e sívárságig, ellenben egerek nem ritkák. A macskák nyávogása az egyedüli hang, mely a gyarmatosok házai körül hallható. Az állattenyésztés jelentéktelen: csakis sertések vannak, melyek az évnek legnagyobb részében a gercznajokért elejtett vadak húsával táplálkoznak. A Szt. Pál-sziget a legnagyobb, mintegy 21 km. hosszú, 10–11 km. széles, legnagyobbbrészt kopár, vulkáni kőzetekből áll ép úgy, mint a többi sziget is. A Szt. György-sziget területe az előbbinek felével ér föl, de legmagasabb csúcsai 350 méterig nyúlnak és az évnek legnagyobb részében hóval fedték. A szigetek partjain nincsenek kikötők, azért a hajók főleg viharos időjárásban, hosszabb ideig nem tartózkodhatnak a szigeteken. E szigetvilág lakója a medve-fóka. Ez az állat teljesen kifejldött állapotában, ami 6–7 éves korában következik be, 2–3 méter hosszúságot ér el. A hím súlyra nézve megüti a 200 kígrót, a nőstény nem igen haladja meg amannak a negyedrészt. Tavasszal a fókák rendszerint olyan kövérek, hogy fénylő bőrük egyetlen ránczot sem vet. Az állat feje vastag, nyakához és széles vállaihoz képest meglehetősen kicsiny, fekete szemei kicsinyek, de kifejezetten teljesek és erős szemöldökkel árnyékolvak. Szájának felső ajakán 15–20 durva és hosszú bajúszerte van. Úszás közben az állat fejét mintegy egy méternyire kitarítja a vízből. Mellő vétagjai kekes-fekete színűek, úszólábuk felső része finom szőrrel fődött, alsó része egészen meztelen. Végső részeiken hátulsó vétagjai is egészen meztelenek és az állat testének hosszához derékszög alatt állanak. Úszás közben főképp a mellő vétagokat használják, a hátulsókat pedig kormányyszerűleg rakják össze. A szárazon úgy mozognak, hogy mellő vétagjaikra támaszkodva, a hátulsókat maguk után húzzák és így ugrándoza mozognak.

Ily módon kisebb távolságra igen nagy gyorsasággal tudnak mozogni, de azután teljesen kifáradva és kimerülve, egy ideig fekvé maradnak.

Május elején jelennek meg az első hímek a *Pribilov-szigetek*en. Kezdetben egymástól különváltan tartózkodnak, vízmentes helyeken. De amint júniusban megkezdődik a ködös, enyhe és nedves nyár és a szigetekre sürkés ködrétegek ereszkednek, a hímeknek ezrei meg ezrei tódulnak a szárazra s alkalmas helyekre telepednek. Mindegyik mintegy 10 m² területet követel magának s azt keményen védi a későbbi jövevényekkel szemben. Ily harcokat főleg azoknak a fókáknak kell naponta kiállniuk, amelyek tartózkodási helyüket a víz mentén választották. E harcok sok esetben egyik-másiknak életébe is kerülnek. A hat éven aló való állatok nem vesznek részt e harcokban, hanem békés egyetértésben közbör életet élnek a partok mentén és a magasabb sziklákon. Mint-hogy az öregebb hímek a párosodás egész tartama alatt semmit sem esznek és csak saját zsírukából táplálkoznak, csakhamar lesóványodnak, ellenben a fiatalok időközben is többször fökeresik a tengert, hogy láblámaiban fürdőjenek és táplálékot keressenek. A medve-fóka hangja épen nem kellemes és a lokomotív kéményének pöffögő hangjához hasonlít.

A láрма, melyet ezen állatok ezrei okoznak, leírhatatlan és túlzója a hullámverés mennydörgésszerű zaját. Június közepe táján jelennek meg a szárazon az első nőstény fókák. A nőstények színe nedves állapotban ezüstszürke, de ha megszáradnak, fejük, nyakuk és hátuk acélszürke, testük alsó része majdnem hófehér. E szép szín azonban csakhamar megváltozik. Már néhány nap

múlva kezd jobban és jobban barnulni, annyira, hogy néhány hét múlva a nőstények színe a hátukon barnává, alsó részükhöz pedig vörhenyessé válik, mely színváltozattal megtartják az augusztusban bekövetkező vedlésükig. A szárazon megtelepedett nőstények rendszerint egy-egy fiát szülnék. Az újszülöttek fekete színűek, oldalukon fehér folttal. Testük hossza 30–35 czm., súlya pedig $1\frac{1}{2}$ –2 kilogramm.

A nőstények a szoptatáson kívül egyáltalán nem törődnek fiaikkal, melyeket szemük láttára is megölhetnek, anélkül, hogy a legkisebb fölháborodást is tanúsítanák.

Egyébként a nőstény kóbor életet él és gondtalanul részint a vízben, részint a szárazon kóborol s legfőképpen 2–3 napi időközben tér vissza fiához, hogy megszoptassa.

Augusztus hó folyamán az öreg hímek elhagyják a szigetet és csak a következő évben jelennek meg újra. Ilyenkor a nőstények fiaikkal és a fiatal hímekkel magukra maradnak. A kicsinyek csak mintegy hat hetes korukban kezdenek úszni. Ha ezen idő előtt a vízbe kerülnek, megfulladnak. Később naponként nagy falkákban láthatók a partokon sürgölődve. Ilyenkor a kicsapó hullámok nem ritkán a zajló tengerbe sodorják őket, ahonnan csak nagy fáradtsággal kerülnek a partra, ahol aztán a fáradtságtól kimerülve, egy ideig alsznak.

Igy gyakorolják magukat lassankint az úszás mesterségében és nem sokára öregebb társaikkal a partok mentén nagyobb úszógyakorlatokat tartanak. Olykor ezer számba hevernek a partokon. Szeptember közepe táján az ifjú nemzedék is már jól tud úszni. Ilyenkor 10–12 kg. súlyúak. A gyermekruhából kivették már és vízi ruhát öltenek. Testük világos szürke, tömört, puha gyapjas szőrel fődött, amelyet fölül durva szőr takar. Szeptember vége felé a fiatal állatok is eltűnnek végre a szigetről s tartózkodási helyeik ilyenkor pusztán és elhagyottan maradnak és csak a jövő tavasszal népesednek be újra. Az ifjú hímek, amelyek az összes fókáknak mintegy felét teszik, 5–6 éves korukig magános életet folytatnak, az öregektől különváltak tartózkodnak és bebarangolják a szigetet, amelyen valóságos ösvényeket taposnak. Értékes gereznjükért főleg ezeket vadászzák. A vadászat fő helyei a Szt. Pál-szigeteken vannak, ahol egy napon 40–50 vadász 2–3000 fiatal hímest ejt el egy-egy hajtásra. A megölt állatok maradványait ott hagyják szerzte heverni, a csontvázakat 2–3 év alatt vékony humuszréteg takarja. Hogy mekkora mennyiségben hevernek szerzte-szét az állatok maradványai, kitérni abból, hogy midőn egy alkalommal Szt. Pál városában kútat ástak, mintegy 4 méternyi vastag rétegben még mindig ilyen tettemaradványokat találtak és csak azután akadtak nyers földrétegre. És ez a sok porló tejem mind büszke, szép «sealskin»-prémest hordott valaha!

A világ legjobb vadászái. Szibériában, a Szaján hegy-ség majdnem hozzáférhetetlen magaslatain él egy érdekes népfaj, a karagas, mely valaha igen nagy területet népesített be, ma azonban már alig áll hétszáz tagból. A kihalóban levő karagasok igen csenevész emberek s csontuk és izomzatuk fejletlensége miatt nem képesek a munkára, de ellehet rólok mondani, hogy ők a világ legjobb vadászái. A vadászataikon elejtett állatok húsával táplálkoznak. Legkedvesebb eledelük a nyers medvezsír, melyet a darabokra vágott húsról szopogatnak le. A medvezsírt szopóka helyett a szopógyermek szájába is dugdossák s hogy a csecsemő meg ne fulladjon tőle, egy rövid fűcskának a végére kötik. A karagas egész élete csupa küzdelem a természet mostoha viszonyaival. Kizárólag vadászattal és halászzattal foglalkozik, oda telepszik le, ahol nagyszámmal él a mokus. Ha a mokus jó mélyen vonul a vadonba, az úgynevezett tájgába, utána húzódik a karagas is. Finom vadászérzéke sohasem csalja meg, kis szeme s biztos keze sohasem téveszti el a biztos célt. Ha a karagas egy medvét vett észre, azonnal eléje siet, hogy egycsövű löfegyverével és vadászskéssel megmérkőzzék vele s a küzdő téren majdnem mindig a karagas a győztes fél. Vadászatának legjövendőmezőbb tárgyai a zsákmányul ejtett coboly, gimszarvas, a rénszarvas, medve, róka és a mokus. Rendkívül finom vadászérzéke, biztos szeme és keze a lövésnél, a vadállatok tartózkodási helyeinek ismerete teszi lehetővé, hogy a karagas

zsákmányából néha nemcsak önmagát és családját látja el bőven a szükséges élelmiszerekkel, hanem azonkívül a jaszakát (szibériai prém-adó) is leróhatja. De a karagas jólétének és boldogulásának útjában áll a szeszese italok túlságos élvezete, amely lelket és testet ölü mérget a hirhedt orosz civilizáció az ő otthonába is becsempészte. A karagas-néptörzs érdekes példaképe az olyan népek, amely a «holnappal» nem törődik. Míg a zsákmányul ejtett állat húsa készletben van, a karagas családjával együtt lakmározik és lustálkodik, új vadászatra csak akkor indul, ha az utolsó falat is elfogyott már. Távollétében családja rénszarvas-tejtel táplálkozik, vagy e háziállat hiányában éhkinokat szenved, amely győtrelem enyhítésére egy lilium-féle növény hagymáját eszi. Csak újabb időben kezd már egy pár karagas-család a bányákban is dolgozni.

Hogyan szerzik a prémest? Kegyetlen, barbár módon szerzik meg főn északon a drága prémest. Amikor a prémest szolgáltató rozmárok elepik a tengerpart mellett szárazföldet, vastag bunkósbottokkal fölszerelt «rozsmárfogók» állják útjukat, valóságos hajtóvadászatot rendeznek, a tenger felől kezdik meg a hajszát s ez által elzárják a szegény állatokat a tengeről. Azután hajrá, zuhog a sok csapás, az állat ugyan szívócs természetű s csak lassan pusztul el. A «rozsmárfogók» különben nem is szeretik, ha az áldozat hamar elpusztul, szerintük értékebb a prém, ha még az eleven állatból húzzák a bőrt. A még vonagló állati testet a «művelet» után a tengerbe vetik. Van egy rendkívül érdekes faja a sealskinnek s azt úgy nyerik, hogy az anyaállatból elevenen kimetszik az eleven fiát. A Behring-szorosban statisztikai kimutatás szerint évenként 600.000 rozsmárbort nyernek, ezek között átlag 200.000 bört az anya testéből elevenen kimetszett fia-állat testéről nyerik. A rozsmárfogást Kamcsatka és Alaska-szigeten ízik nagyban. Már 1700-ban ismeretes a rozsmárfogás. Oroszország s az Egyesült-Államok manapság már szabályozták a rozsmárfogást. Az Alaska-társaság, mely nagyrészt birja a rozsmárfogást, évente «csak» száz-czer fiatal állatot mészároltat le. A hatóságok azonban szemet hunynak, ha pár százezerrel több állat szenved is ki a rozsmárfogók durva csapásai alatt. **Tomszk.**

Karácsonyi szokások a Felvidéken.

Irtá: **Zsatkovics K.**

Már hetekkel a karácsony előtt kezd a férfinép főleg pedig annak ifjabb része elszőlődni az ünnephez, tanulgatva, illetve gyakorolgatva esténként a karácsonyi énekeket (*kolyádka*). A karácsonyt megelőző napot az orosz nép is «szent estének» (*szvjatij veszir*) nevezi és annak estéjét egyikének tartja azon időpontoknak, a melyekben a babonának és kuruzslásnak legnagyobb hatása van. Vacsorára e napon rendszerint 9, vagy legalább 7 féle ételen kell lenni az asztalon és ez ételek, tekintettel a szigorú böjtre, a következők szoktak lenni: paszuly és kolompér kettéle alakban, aszalt gyümölcs, lóbab, lencse, borsó, káposzta, olajos galuska, hering és — bevezetésésként természetesen mézes vagy cukros pálinka, ámbár a szegények tisztán is megelőgszenek vele. Az orosz nép e vacsora után rendszerint már csak másnap a mise után szokott étkezni, — de azért vannak vidékek, pl. Munkács téjékán, hol az éjfél istentisztelet után zsíros eledellekkel várja a karácsony a templomból jövőket. Vacsora után közvetlenül az eladó sorban levő leányok az udvarra mennek és szorgosan figyelik, mely irányból hallatszik kutyaugatás, — mivel hitük szerint, abból az irányból fognak jönni a kérék is.

A szent estén sütik a «*kerecsunt*», mivel kalácsot, bélest csak a tótokkal vagy a magyarokkal szomszédos helyekben szoktak sütni. A «*kerecsunt*» a helyi viszonyokhoz

képest buza-, gabona- vagy tengeri-lisztből készült jókora nagyságu kenyér, melynek tetejét a kemenczébe való bevetés előtt egy, gabonából, búzából, zabból és kendermagból készült keverékkel hintik be. A kisülés után e keveréket egy ujnyi vastag tésztával együtt levágják és elteszik, míg a «kerecsun» ott áll az asztalon egész az új esztendő napjáig, mivel úgyis fogyasztják, hogy kitartson újév napjáig.

A magkeverékkel levágott téstadarabból időnkint egy-egy falatkát a szarvasmarhával étetnek meg, hogy az kövér és termékeny legyen.

A «kerecsun» téstájából keresztet mázolnak az ólak ajtajára, hogy az állatok meg legyenek védve a rontás ellen. Mielőtt a vacsorához ülnének, először a szárnyas és a lábas jószágot étetik meg bőségesen, mivel hitük szerint az, kinek állatai a szent estén éheznek, súlyos bünt követ el. Ugyancsak a vacsora előtt nemcsak a szoba padlóját hintik be jó vastagon sarjával, szénával avagy szalmával, az apróság nagy öröme, mely kénye-kedve szerint hancurozhat a puha padlón, — hanem az asztalra is szénát vagy sarjút terítenek s úgy fedik le tiszta abroszszal. Ez a széna vagy szalma újesztendő napjáig marad a szobában, a mikor csomóként a gyümölcsfák ágai közé dugdossák, hogy azok az új esztendőben bő termést hozzanak. A kántálás a szent estén a vacsora után veszi a kezdetét és tart egész az éjféli isteni tiszteletig. Az apróságnak diót,ogyorót és a «kerecsun» téstájából süttött apró cipókat szoktak adni, míg a felnőtt kántálókat meg is vendégelik egy-egy pohár pálinkával.

A kántálás az ünnep mind a három napján egyaránt folyik és nagy sértésnek tartják, ha a kántálók (kolyádniki) valamelyik házat elkerülik. Betlehemmel vagy csillaggal csak a városokhoz közel fekvő helyeken járnak, míg a tiszta orsz vidékeken csak énekléssel szolgálják le az adományokat.

Szokásban van jótékony czélra is kántálni, pld. templom, iskola stb. javára, a mikor a nemes czélra pénz vagy életet adnak a kántálóknak, kik aztán a nemes czél érdekében egész Vizkeresztig járnak kántálni, természetesen nemcsak a saját falujukban, hanem a távolabbi községekben is. A karácsonyi időjáráshoz sok jóvendőt szatol a nép. Ha karácsony estéjén délnyugati enyhe szél fúj, az új esztendőben sok magas állású ember fog meghalni. Ha pedig karácsony estéjén tiszta, csillagos az ég, nagy lesz a lábas jószág közt a szaporodás, bőven fog megteremni a földi eper és a borsó. Ha a karácsonyi ünnepeken az idő borongós, jól fognak teljenni a tehének, ha pedig derült, úgy szaporán fognak tojni a tyúkok.

Apró igazságok.

A hazugság még a köből épített házat is összerombolja.
Aki okos, elkészíti az ételt, mielőtt megéhezik.
A művelt embernek négy szeme van.
Jaj a lábaknak ottan, ahol a fej hiányzik.
Ne siesd el a tanulást; csak lassankint lezel a borból eczet.
Amíg illó vagy türrél, ha kalapács leszel, üssél.
Szívacschal nem lehet szöveget a falba beverni.
Egy apa mind a tíz gyermekét eltartja; de ha elszegényedik, egyik gyermeke sem tartja el őt.
Okos örömy és zöld színű ló nincsen a világban.
A cigány csak akkor tartja magát embernek, ha már lopott.
Csöndesen akarsz élni? — hallgass.
A szó olyan gyors, mint a szélvész, — levon sem, agárral sem éred utól.
A nyelv gyakran jobban vág, mind a kard.
A nyelvnek nincsenek csontjai és mégis csontot zúz.
A szelid szó sokat használ: egy kanál mézzel több legyet lehet fogni, mint egy hordó eczettel.
A korai házasság és a korai reggelizés hasznos dolgok.
Tehenet és asszonyt nem szabad idegenből hozni, mert könnyen csalatkozhatunk.

Verhovinai népdalok.

I.

Nagy patakon, kis csermelyen,
Megyünk hegyen, völgyön át.
Szép virágom, szerelmesem,
Kis kezed add ide hát.

A kezedet egyiket is,
Másikat is add ide.
Utána az ajkadat is,
Hadd csókolom izibe!...

II.

Amíg szíved a szívemre hajlott:
Korhadt tölgy is zöld levelet hajtott.
Amióta egymástól elváltunk:
Ép tölgyfán is hervadt lombot látunk.

III.

A malomban tölgyfa-gerendára
Irta nevét lván, szívem párja.
Ha lvánhoz nem adsz édes anyám:
Abból legyen koporsóm és fejfám.

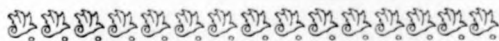
IV.

Édes anyám, édes anyám
Ne pirogass engem.
Amikor te leány voltál:
Magad is csak ilyen voltál,
Bizony ilyen, szentem —
Ne pirogass engem!

Édes anyám, édes anyám,
Nincs semmi bűn abban:
Tegnap este eljött hozzám
S pálinkát is hozott rózsám,
Én meg kóstoltgattam.
Bizony nincs bűn abban!

Édes anyám, édes anyám,
Ne korholj hát engem.
A pálinkát megkóstoltam,
A hozóját megcsókoltam.
Épp úgy, mint te, szentem —
Ne korholj hát engem!

Oroszból: **Vereczkei.**

„És az Ige testté lőn.“

Irta: **Dr. Szabó Simon.**

Zúgnak a harangok¹ és azután szélteben megcsendül a lelkesedéstől hevülő gyermekesereg karácsonyi éneke az égben.

Az apró hirmondók kedves száguldozása egy nagy hangversenyteremre varázsolja az utcákat, tereket és udvarokat, amint az ártatlan öröm kiváltja belőlük a sphaerák zenéjére emlékeztető szent zsolozsmákat.

És az éjféli harangzó hívó kondulására apraját-nagyját a jámbor hiveknek az áhítatosság vágyának szárnyain templomba ragadja a közös öröm érzete, hogy isteni tisztelettel is ünnepeljék a mi üdvösségünk és az egész világtörténet legnagyobb és legnevezetesebb események emlékét, a szent Karácsonyt.

Még a hitetlen emberben is meg kell rendülnie az ő kételyek s tagadásból összerótt vélekedésének, midőn

látja milliót és millió, tudós és nem tudós második évezred óta szüntelenül ismétlődő tanuvalomását a testté lett Ige mellett ily ünnepélyesen s elemi erővel megnyilvánulni.

Ennyien nem csalódhatnak s annyi idő óta nem tévedhetnek, nemcsak az ő hitők sokasága, de különösen a rendíthetetlen hitelessége miatt, mely a zsidó és pogány vallások tanúságaitól támaszkodva s azokon át magáig az őskinyilatkoztatásig¹² nyúlik vissza. Mert egykorú a Megváltó ígérete az emberi nem kárhozatra vetésének ítéletével. A könyörület vigasztaló fénye a harag lángjával egyszerre csillámlott fel s világított évezredek alatt minden nemzedéknek.

Az őszülőknek mindjárt gyászos elestök után vigasztalás megígért Szabadítóról ugyanis nemcsak az ő-szövetségi szentírás tud, melyben az ő megjelenésének ideje¹³, helye¹⁴ s körülményei¹⁵ apróra s a legvilágosabban meg vannak jelölve, de ez ígért, mint osztályos örökség a pogány hiték őrizetében is megvolt.

Aeschylus a tüzetlopó, lelánczott s a megszabadított Prometheusról írt három tragédiájában, melyek tulajdonképpen az ember teremtése, bukása s megváltásának költői előadásai, igen csodálatos világossággal van ez őshit leszögezve.

A másodikban (az első teljesen elveszett) így szól Merkur a szabadítóhoz: «Ezen kínoktól csak akkor remélj szabadulást, ha kínjaidat helyetted elviselni egy isten fog megjelenni, aki kész lesz Hades titkos országába s a Tairiarus sötét üregébe alászállani.» Ismét a harmadikban, melyből csak egy töredék maradt fenn, a szegény Prometheus «a szörnyen felharagított atya drága fiának» nevezi az ő szabadítóját.¹⁶ Ez egész evangéliumi világosság s nyíltsággal van megmondva.

Szokrates ismételve megvallja, hogy azon világosság, melyet az ész nyújt, nem elegendő az ember megnyugtatósára s szükségesnek tartja, hogy az Isten ereszkedjék le hozzánk s velünk magát bővebben megismeresse s addig is tanácsolja a tanítványának,¹⁷ hogy «minden esetre várakozunk kell, míg eljön, aki minket Isten és emberek iránti köteleimre megtanítson.»

Ciceró,¹⁸ ki kevéssel Krisztus előtt élt, írja, hogy a Sybillék, ezen kétségtelenül Istenőt megvilágított pogány jósnők könyvei az ő idejére bizonyos király megjelenését jövendölték, kit mindenkinek, ha megszabadulni akar, el kell ismerni.

Tacitus,¹⁹ római történetíró szintén ily értelemben regisztrálja korának meggyőződését és Suetonius²⁰ is.

Az egyiptomiak²¹ Izisz csodálatosan fogantatott fiára vártak, ki Tyfon sárkányt földre fogja teríteni, mérgét s erejét megtörni, de nem semmisíti meg teljesen, hogy az embernek tovább is harcolnia kelljen.

Hasonló hagyományokra akadunk a kínaiak, perzsák, hinduk, kelták stb. régi népeknél, sőt még a szendvicsszigeti vadaknál is találkoznak a Megváltó eljövetelebe vetett reménységgel, ki személyes tulajdonságait tekintve, többé-kevésbé azonos a szentírás Messiássával. Ami mind azt bizonyítja, hogy e hagyományok eredete csak az az egy és közös forrás lehetett ott az elvesztett paradicsomban, melyet a theologusok protoevangéliumnak²² neveznek s hogy egy jobb kor elkövetkezésének isteni ígértéből fakadó reménysége épp oly általános volt a föld minden tájára szétterebent emberek közt, mint a mely kipusztíthatatlanul saigott bennök a gyász és bánat érzete az elvesztett paradicsomért.

És elkövetkezett «az idők telje.» «Az Ige testté lón», hogy megtestestülését, a mi természetünk ruhájába öltözködve végrehajtja az emberi nem megváltásának nagy művét.

A bűn átka elvétetett rólunk; a megbántott Isten-ség bős haragja nem hasogatja villámaival a pártító emberiséget. Amiért a pátriárkák, próféták s a többi igazak sóhajtoztak, megnyúltak végre az egek²³ és az oly hön várt Udvozító, mint egy harmat,²⁴ mint termékenyítő eső,²⁵ mint szelid napugár, mint életadó világosság²⁶ leszállt az égből, hogy békét szerezzen ég és föld között s békét ajándékozzon a jóakaratu embereknek, teremtve ez által egy új erkölcsi világot, új emberekkel, új étellel, új virulással.

Isten beváltotta nagylelkű ígértét tekintet nélkül arra, hogy az emberi nem akkor hit és erkölcsben oly fokán állott a züllöttségnek, hogy Istennek vagy csodával kellett megmentenie a teljes pusztulástól, ami meg is történt, vagy ismét vízőzön és tüzes kénesővel megbosszulnia a temétlenül emberi becstelenséget.

Sz. Pál²⁷ így ír a pogányok romlottságáról: «Valamint ők nem voltak azon, hogy Istenről ismeretők legyen, úgy Isten is elvetemült gondolataikra hagyta őket; azért rakvák minden hamissággal, gonoszsággal, paráznasággal, fősévnységgel, gaszággal, rakvák irigységgel, gyilkossággal, rágalmozók, kevélyek, szüleik iránt engedetlenek, fesselt erkölcsiek, szeretet nélkül valók, irgalmatlanok.» Izráel népe csak a kivételekben volt gazdagabb, de általános erkölcsi állapota szorosan illeszkedett és simult a pogány minta után, mint mindig. Hiszen már Izaiás²⁸ próféta által így szól hozzá a Jehova: «Ne tegyetek többé áldozatokat hiába, a jó illatszer utálatosság előtem... gonoszok a ti gyűlekezetetek.»

És a kivételek legnagyobbika a B. Sz. Mária sz. Józseffel. Mily megható kép volt, amit a pár ember a megszületett Megváltó fölé hajolva a legszentebb áhitattal ájtatoskodott. «Ők a világ imádkozó szíve», jegyzi meg egy nagy kath. író,²⁹ mivel hogy egy Isten csak imádsággal lehet méltóan várni s köszönteni. S ki tudott többet e kised isteni mivoltáról, mint e két választott lény, kiknek megilletődésénél csak a hitők és engedelmességök lehetett határtalanabb, midőn beteljesedni látták Gábor arkangyal szólásait Máriához,³⁰ hogy: «Fiat szülsz... ki a Magasságbeli Fiának fog hivatni» és ismét Józsefhez:³¹ «Ne félj elvenni Máriát. Fiat szül pedig, kit Jézusnak fogsz nevezni, mert ő szabadítja meg a népet bűneitől.»

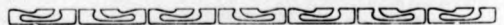
Valóban, nincs még egy második dátuma az emberi üdv történetének, melyet fontosság s horderő nézve összemérni lehetne a Megváltó Jézus Krisztus születésének nagyszerű eseményével, kiről ellenségei is megvallani kénytelenek, hogy fenséges tanítása erejével mindenütt élesztője lett ama nagy indulatok és törekvéseknek, melyek előbbre viszik emberi nemüket az erkölcsi tökéletesedés s a civilizátorius haladás útján.

Milyen nagy tehát Istennek irántunk való szeretete, hogy a megtestestülést égszüléskor megtörténni akarta s minő nagy kitüntetéssel tisztelt meg bennünket ismét, midőn azon méltóságához, hogy saját képe s hasonlóságára teremtett, egyszülött Fiát is a mi testünkbe öltözködni hagyta.

Vajha életünk olyan lenne, mely a régi méltósággal is megegyezik s az új kitüntetésre sem érdemtelen.

Éppen nyilvánulna meg legigazabban a sz. Karácsony ünnepi jelentősége bennünk; ez ünnepelésének a célja s ez lenne részünkről a legszebb karácsonyi köszöntő a kis Jézushoz.

¹ Görög katolikusoknál faluhelyt vasár- és ünnepnapok előtt napszálláskor figyelmeztetőül az ünnepelés megkezdésére, beharangozni szoktak. — ² Móz. 1. 3. 15. — ³ Móz. 1. 49. 10; IV. 24. 15-17; Dániel, 9. 24-26.; Agg. 1. 8. — ⁴ Mik. 5. 2. — ⁵ Izaiás 7. 14; Zsolt. 71. 9-11.; Ozeás 11. 1.; Jer. 31. 15. pb. — ⁶ Bövebben Wetzer und Weltes Kirchenlexikon. B. 8. SS. 1414, 1415. — ⁷ In Alcibiade II. conclusio. — ⁸ Divinat. l. 2. c. 54.; De nat. Deor. 2. 28. — ⁹ «A többség azon véleményét táplálja, hogy a papok régi irataiban az áll, hogy ez idő körül Kelet nagyban hatalmassá lesz s Judeából férfiak érkeznek, kik a világhatalmat kezökbe ragadják.» Hist. l. 5. c. 43. — ¹⁰ «Egész keleten azon erős vélemény nyert elterjedést, hogy úgy van megírva a sorspan, miszerint Judeából érkező férfiak kerítik kézre a hatalmat.» Vespas. c. 4. — ¹¹ Plutarch, Isis et Osiris 55. 40. — ¹² Ádám és Éva bűnbeesése után «Monda az Úr a kígyónak... Ó (t. i. az asszonytól származandó Udvozító) megrontja fejedet.» Móz. 1. 3. 14. 15. — ¹³ Izaiás, 4. 5, 8. — ¹⁴ Izaiás, 4. 5, 8. — ¹⁵ Izaiás, 4. 5, 8. — ¹⁶ Ján. 8. 12. — ¹⁷ Róm. 1. 23-31. — ¹⁸ Izaiás 1. 13. — ¹⁹ M. Meschler. S. I. Das Leben unseres Herrn Jesu Christi, B. 1. S. 81. — ²⁰ Luk. 1. 31. 32. — ²¹ Máthé, 1. 20. 21.

A ruháról.

- A kölcsönkért ruha nem tart meletet.
- A rongyos dolmányban, foltozott nadrágban sokszor van okos legény.
- Hosszú köntös port csinal.
- Nem lehet minden sarut egy kaptafára ütni.
- Felhúzza a bakancsot: Isten hozzád, bocskor!
- Aká milyea ruha újig ellart.
- Uj ruhának, uj pénznek nagy a becsülete.
- Bolondra zászoncsuha, nem bársnyruha (t. i. való).

☞ A szent éj csodái. ☞

Irtá: *dr. Katona Lajos.*

Jézus születésének előzményeit és körülményeit ép oly fönséges, amily szűkszavú egyszerűséggel mondják el a kánoni evangéliumok közül Máté I. és II. és Lukács I. és II. fejezetén. A hívők jámbor képzelőtehetsége azonban már az őskereszténység első évszázadában, még inkább pedig a másodikon innen, számos új, meg újabb részlettel színezte ki a Megváltó földrejöttének és szent gyermekségének azt a nemes, igazán klasszikus tömörségű előadását, amely a názareti kis házban történt angyali üdvözlettel kezdődik, a betlehemi jászol körül emelkedik tetőpontjára és a napkeleti bölcsek hódolatában csendíti ki a magasztos trilogia zárójelenetét.

Kivált az utóbbi köré fonódott, mint fatörzs köré a repkény üde zölglje, az apokrif elbeszélések mind több színező részlete. A napkeleti bölcsekből csakhamar három király lett, kiknek nemsokára már a neveit is előkerítette a hagyomány, kevéssel utóbb pedig már az erekyéit is fölmutatta az emléküket buzgón tisztelő kegyelet rajongása. Köln városra lett e drága kincs legutolsó, reája ma is méltán büszke tulajdonosa. A három királyról szóló legenda első csirája a távol keletre víz bennünket, számbavehetőbb részletek azonban csak vajmi későn kezdenek róluk fölmerülni a nyugati irodalmakban.

A giesseni egyetemi könyvtár egy kéziratóban, amely a XIII. és a XIV. század meggyéjéről való és sok épületes elbeszélést tartalmaz az Üdvözítő születéséről és gyermekkoráról, ezek egyikében a többi között a szent éj következő csodáit olvassuk:

«*Germanus* írja az ő krónikájában, hogy ama három királyok egyikének, akik napkeletről a kis Jézus imádsására jövének, volt egy strucz madara, amely akkortájt, amikor az Úr eljövendő volt, két tojást tojt. Ezek kikelvéen, az egyikből oroszlán, a másikból pedig bárány jöve elő, annak jeléül, hogy aki születendő, szenvedésében bárány, föltámadásában pedig oroszlán leend.

A második királynak meg kertje vala, amelyben balzsamot ültetett és ápolta nagy gondnal és szeretettel. A balzsamtökének pedig egyik sarjadékán olyan levelek támadának, milyenek a szőlőtökének levelei, a gallynak csúcán pedig virág fakadt, hasonlatos a rózsához kerekdedségére és piros színére, csakhogy sokkalta szebb és illatosabb, mint valamennyi rózsák, amelyek eladdig a föld szintén nőttek vala. A virág bimbója növekedék és amikor föl pattant, belőle galambhoz hasonló madárka szállott ki, emberi hangon szólá pedig a madárka és hirdeté mindeneknek, hogy megszületett a Szűztől az égnek, a földnek és tengereknek Istene és Teremtője, a bűnös emberi nemnek Megváltója!

A harmadik fejedelemnek a felesége pedig az Úr születésének órájában szüle fiúgyermeket, amely mihelyt megszületék, tüstént lábra kel vala és ezeket mondá: Avégből születtem, hogy csakhamar meghaljak, előbb azonban megjelentsem a világnak, hogy megszületett a Szűznek méhéből az, akinek harminczhárom esztendő múltával meg kell hálnia, hogy szenvedésével a kereszt-fán megváltsa a világot. Ennek jeléül énnekem harminczhárom nap múlva ki kell múlnom. És úgy történt, amint mondá».

Ezen a csudán kívül az apokrif evangéliumok még a következőket regélik a szent éj jelenségeiről, amelyek mind több-kevesebb jelképes vonatkozással vannak a megváltás fönséges hittikrára.

Hegesippus írja, hogy az Úr születésének éjszakáján húszezer pogány lett egyszerre szörnyű halált. Mások szerint e pogányok mind Sodoma és Gomorrha lakóinak

undok bűnében valának részesek. A hunok történeteiben olvassuk, mondja tovább ugyane forrás, hogy ugyanazon éjszaka nagy égháború és levegőgöböl képszobor esett le, amely szüzet ábrázolt az öleiben kisdeddal, ki fején koronát viselt. A szobornak pedig nem lehetett megtudni mibenlétét, avagy hogy miből formálták, mert a legnagyobb hévségben sem lehetett megolvasztani. Harminczkét esztendő elmúltával azonban magától elolvadt, amivel megint csak az Úr megtestesülésének és szenvedésének szentséges titka példázatok, mivel harminczhárom esztendővel az ő születése után az Üdvözítőnek is el kell vala testben múlnia a keresztfán.

A rómaiak krónikáiban is olvassuk, hogy az Úr születésének éjjelén romba dőlt a Békesség temploma. Ezt a templomot akkor építették volt, mikor Augustus császár az egész világot megbékéltette. És írva volt róla a Sibyllák könyvében, hogy addig fog fönnállni, amíg a Szűz nem hoz a világra magzatot. Mikor a rómaiak ezt hallák, örvendve kiáltának föl: Akkor hát bizvást örökké fönnmarad! De megcsalatoztak reménységükben, mert a hamis hit békességének összedőlt a temploma azok szent éjszakán, amelyen az igaz hitnek megvirradt az örökkön fényeskedő világossága és földre szállott az igaz Békességnek Fejedelme, kiról az angyalok hirdették a pásztoroknak az Üdv eljövését, mikor megzendül Betlehem határában az azóta évről-évre karácsony szent éjjelén fölharangó ének: «Dicsőség a magasságban Istennek és békesség földön a jóakarató embereknek!»

Anekdota egy kíváncsi angolról. Az angolokról sok érdekes történetet jegyeztek föl már, de eredetibbet aligha annál, amelyet Massenet francia zeneszerző irt meg egy párisi újságban. Néhány évvel ezelőtt Massenet Milánóban időzött, ahol egyik operája előadására készültek. Közvetlen az előadás napja előtt egy anglus kopogtatott be hozzá:

- Massenet urat keresez — szól minden bevezetés nélkül.
- Parancsoljon — udvariaszkodott a zeneszerző. — Mivel szolgálhatok?
- Önnek holnap adják először a darabját az Operában.
- Valóban. S önt érdekli talán a zene?
- No, nem épen.
- Talán a mesét kedveli jobban?
- Azt sem mondhatom.
- Úgy? Akkor bizonyára a kiállítás?
- Éppen nem.
- De akkor igazán nem értem, minek köszönhetem becses látogatását?
- Egyszerű pedig. Szerzőt akartam látni az első előadás előtt.

Massenet egy perczre bosszankodott s rövid úton igyekezett szabadulni különös látogatójától. Másnap a darab zajos sikert aratott, de Massenet gyöngélkedése miatt nem jelenhetett meg a premierjén. Kora reggel az angol megint bekopogtatott hozzá:

- Á! hozta Isten — örvendezett a szerző, aki részleteket akart hallani darabja sikeréről.
- Nos, hogy tetszett önnek az előadás? — tudakolta kíváncsian a vendégétől.
- Igazán, a legkevésbé sem érdekelt.
- Hm. S a darab?
- Nos, az még kevésbé!
- Hihetetlen, akkor minek jön ide megint a nyakamra? — pattogott a szerző.
- Egyszerűen szerzőt akartam látni az előadás után — volt a flegmatikus felelet.
- Hogy ezután a vendégemet egyszerűen kidobtam, azt csak természetesnek fogja találni mindenki, — fejezte be elbeszélését Massenet.

* A római krónikáknak, ép úgy mint a görögnek, minden idegen föld «barbár».

Kaukázuson keresztül.

Irtá: **Csudáky Bertalan.**

XIII.

Az örökké füstölő *Gud* hegy aljában járunk. Télen, nyáron sűrű ködfátyol borítja ezt a legendás vidéket. Sokszor a legforróbb nyári napokon is kaukázusi *burká*-ba (gyapjúköpeny) kell bújnunk, hogy meg ne fázunk, meg ne hűljünk. Szegény *Gud*! Az öreg *Kazbek* gyártja számára azt a sok szürke szemfödőt. Haragból, boszúból. A szép oszetyin származású *Nyusa* szerelmi bosszúja ez. Egy gazdag *oszetyin* egyetlen leánya itt esett el egy tifliszi tatár kereskedő kindzsáljától. Véres tetemét a gyilkos leányrabló odahurcolta *Kazbek* vakító havára. Pirosra festette az ártatlan leány vére a tündöklő hómezőt s a véres folt hosszú időn át ott piroslott a csillogó emlékre hófőhár takaróján. Az oszetyinek legendája szerint a hósipkás *Kazbek* torolta meg a véres tragédiát. Valahányszor a *Gud* aljában vonult el a gazdag tatár karavánja drága, értékese tifliszi portékával, a vidék őre, a vén *Kazbek* megleste és sűrű, hömpölygő ködfelhőkkel borította be a *Gud* környékén elvezető utat. Itt pusztult el a vakmerő leányrabló, ködfelhőkbe burkolva, lezuhant az útról a mélységbe, az egész vidék öröme. A szerelmi tragédia emlékére *Gud* derekát övezve, még ma is ott imbolyog a szép osszét leány szemfödője, a *Kazbek* felől hömpölygő legendás, szürke pára.

Aki Kaukázus jéghegyeiben és vakítóan tündöklő hómezőiben közelebbről akar gyönyörködni, annak a *Keresztovájá-Gorá*-tól (*Kereszthegy*) csak egy-két kilométernyi útát kell megtennie, hogy elérje a *Kazbek*kel veteendő jégmezőket. Már a gleccsermezők aljából is oly tündériké kilátás várja az ide rándulót, amelyet sok turista állítása szerint még a geográfiai tekintélyre vergődött *Mont-Blanc* sem nyújt. A kaukázusi jéghegyek számát a hatvanas években mindössze 40-re becsülték, most azonban már mintegy 220 nagyobb és 500 kisebb gleccsért említ az orosz topografusok statisztikája. *Kazbek*től a Káspii tengerig csak két nagyobb jéghegy büszkélkedik a felhők felett: *Bázirgyuzi* és a *Tekvín-Dagh*. Mindkettő meghaladja a 14 ezer láb magasságot. A többi jégóriás a babonás *osszét*ek szállóigeje szerint, a varázshatású *Kazbek*hez és a legendás *Elbrusz*hoz vonzódik, de hogy miért, azt egy benszülött se tudná megmondani.

A gruziai út határában lomhalkodó gleccserek túlnyomó része még mindig megközelíthetetlen. Könnyebb szerrel juthatunk föl a *Kazbek*re, az *Elbrusz*ra, mint a szeszélyes fekvésű *Dsanga-Tau*, *Dichtau*, vagy az életközött szakadékokban bővelkedő *Donguszorom*-ra. Ezen a jégmezőn sok turista céltalanul bolyong, sohasem tud odajutni, ahová törekszik. Több ízben hiúsultak meg itt, még a jól szervezett szentpétervári földrajzi társaság expedíciói is. A tudományos expedíció tagjai mind itt lettek sírjukat a *Donguszorom* szakadékaiban. Nem csoda, hisz oly gyakoriak itt a dühöngő orkánok, hogy a halál elől való szerencsés menekülés csak a pusztá véletlennek tulajdonítható. Vállalkozó azonban évről-évre akad, mert ami nagyszerű és megrázó ebben a jeges Kaukázusban, azt csaknem kizárólag a *Donguszorom* és a *Bizingi* gleccserek tartogtják a vakmerő és kíváncsi turista-világ számára.

De nincs olyan gleccser, nincs olyan érdekes jégóriás az egész Kaukázusban, mint az ezer rege világának a hőse: az *Elbrusz*, a vénséges *«Dzsin-padisach»*, a *«lelkek császára»*, mint ahogyan a mesészerető *osszét*ek nevezik. A 18,571 láb magas *Elbrusz*ról még ma is azt hiszik, hogy csúcsa a lelkek birodalmának központja. Oly magasság ez, hogy a nap ragyogó sugarai ha megszomjuhozna, leggyorsabban az *Elbrusz* tiszta havából oltják szomjukat. Kaukázus babonás hegyi lakossága közt for-

galomban levő legtöbb mese, legenda, babona és rege, ehhez a hegyhez fűződik. A sok közül legeredetibb az, hogy *Elbrusz* óriási szakadékaiban és tízezer juhot befogadó barlangjában az alvilág legnagyobb óriása él. A szörnyeteg erősen odalánczolva a sziklához s amikor megharagszik, összezörgeti hatalmas rablincseit s abban a pillanatban szörnnyű viharok tombolnak a természetben s pusztító gleccserek zúdulnak a völgyekbe. Még gyöngye lehellete is a szörnyetegnek, mélységbe taszítja az *Elbrusz*ra törekvő turistát. Az impozáns *Elbrusz*, ez a kétfejű kolosszus a legdühösebb vulkán volt valaha s az ősi időben teljesen fölforgatta az egész Kaukázust. De megharagudott a Föld igazságos szelleme, az idő, tüzes kráterét betemette s durcás fejére jéghideg szemfödőt borított. A mítosz szerint *Promethész* az *Elbrusz* tetejéről kapkodott az égi tűz után, de *Zeusz* rajtakapta s örökre odaszögezte a hegy oldalához. A babonás *örmények* hite szerint *Noé* óriási bárkája is itt akadt meg először, orrával kettészerte a tetejét, erre az *Elbrusz* büszke megvetéssel eltaszította magától egészen az *Ararátig*. Az *Elbrusz*t csaknem a kilencvenes évekig megközelíthetetlennek tartották, de jött *Pasztuchov*, a kiváló orosz topografus s három kitaró kozákjával 1891-ben szerencsésen eljutott a legtetefejére s azóta már nem egy turista gyönyörködött innen, Kaukázus ragyogó jéghegyeiben.

Kaukázus lakói még ma is gondtalan gyönyörrel merülnek el a hegýóriások mítoszába. A havasi regék költésében legnagyobb szerepet játszanak az *Elbrusz* környékén lakó hegyi törzsek. Annyi tündérről, óriásról és kísértetről azonban egyik törzs se tud oly színes és érdekes mesét mondani, mint a komor szakadékokban és felhőkarczó ormokon élő harcziás *lázok*. Ilyen a napkeleti tájak mesesorzága. Gazdag, színes és változatos. Minden törzsnek van egy legendahőse, ebből áll a harcziás hegyi törzsek költészete.

A jeges ország legérdekesebb törzse az *osszét*. Dalol, muzsikál, énekel, vendégszerető és értelmes. Fantáziája csapongó, költészete ősi monadkból áll és a gruziaiak után talán a leggazdagabb. A véres orosz-kaukázusi harcok idejében a mesészerető *osszét*ek viselkedtek a legjámborabban, meghódoltak, rövid idő alatt lettek keresztények s csaknem minden nagyobb ellenszélülés nélkül elismerték Oroszország főnhatóságát. Ősi szokásaikat azonban ők is épen olyan híven őrzik, ápolják, mint akár a kabardok vagy a lyezginék. Abban az esztendőben, amikor több *osszét aul* a keresztény hitre tért, az egész *Osszetyiában* rendkívül silány termés volt, még a néhány termékenyebb völgyben is, mely minden jólétüknek egyetlen forrása. Egyik legnagyobb ünnepnapjukon, a *dzuárok*, vagyis a szentek napján nagy gyűlést tartottak egy népes aulban s elhatározták, hogy egy sívességre kéri föl a *dzuárokat*. «Keresztények lettünk — szólottak az aulok vezérei — s ez idén még csak szénát sem adott az új Isten. Menjen hozzá a *dzuárok* köldöttésé, kérje, hogy gondoskodjék mirőlünk, ha pedig erre nem volna hajlandó, azt kívánjuk mindnyáján, hogy még az nap estig mondjon le az uralkodásról.» A vének határozata nagy tetszést aratott az egész *Osszetyiában*. Fogtak egy fűrge fecskét, farkához kötötték az írásba foglalt kívánságot és menszítették a jóakaró *dzuárokhöz*. A bölcs és jószívű *dzuárok* válasza azonban késik s valószerű, hogy nemskára ők is kikopnak az *osszét*ek vallásos kultuszából. A kereszt hódítása a családi életükön se változtatott valami nagyon sokat. Az *osszét* asszony még ma is olyan rabszolga, mint a háremi élet korában.

De itt a vadregényes gruziai út legnagyobb meglepetése — a gudauri állomás. Ebben a szédületes magasságban valósággal a *felhők fölött* vagyunk. A feneketlen mélységben épen zivatar van. Mennydörög, cikláznak a

villámok, zúg, bög az Aragva vize, sziklák zuhannak a a mélységbe, recsegnek, ropognak a fák s amint itt állók a hegyi út partján, borzongva nézem a komor felhők kavarodását s e szokatlan tünemény olyan, mintha a bűnösök utolsó ítéletnapja volna. Idefont pedig ragyog, körülvezendeve tánczol a napusárg s e két világ között kifejezhetetlen érzés járja át a szemlélőt. Köröskörül jég-hegyek és havasok csillogtatják ezüstfényű ruhájukat s a messze madártávtalban a szép Gruzia völgyei egy új, egy verőfényes ország légkörébe csalogatják az utast. A hét kabard lovat kifogják. A gerincz tetejéről a kocsit, ha a sorsára biznók, Tifliszig meg se állna. Innen elég két kipróbált, jól fékező gruziai állat, sőt ha a *Mleti* kígyó-útra pillantunk, úgy tetszik, mintha erre a kettőre se volna valami nagy szükségünk. Ez a *Mletskij* szpuszk. (Mleti ereszkedő.) A gruziai út e szédületes mély völgyébe való-sággal lezuhanunk. Négyezer lábnyi esés! Gondolatnak is merész. Olyan érzés ez, mondja *Lermontov*, mint aki álmban égbenyőlő tornyok tetejéről, félelemmel párosult élvezettel, baj nélkül röpül a földre. Egyszer csak meg-indulunk s mint valami mesebeli hullámvasúton, kábító gyorsasággal rohanunk a *Mleti* ereszkedő vakmerő kanyarulatán. A gruziai és fagyos hó környezetéből rövid fél óra alatt ott termünk a déli vidék mosolygó birodalmában. Útközben utójára még egy komor képtű sziklafallal, a *Pronesi-gospodi*-val (Isten segits) találkozunk s ezután túl vagyunk a gruziai út minden veszedelmes pontján. *Ananaur* szelidebb vidékein véget ér a fenséges hegyi út. Eltűnnek a kopár, félelmetes hegyek, előbukannak a vadvirágos rétek, gyümölcsösök s az éneklő madarak dalától hangos erdők.

(Folytatjuk.)

A házasságról.

A házasság olyan zsák, amelyben kilencvenkilenc vipera közt egy angolna rejtőzik. (Spanyol.)

Kérj tanácsot a feleségedtől, — de cselekedjél a magad feje szerint. (Arab.)

Házassági esküvést nem oly könnyű felbontani, mint a rossz varrást. (Magyar.)

Az anyós akkor is keserű, ha czukorból van. (Spanyol.)

Asszonyverésből ember nem sok becsületet szerez. (Magyar.)

A nő hozomány nélkül olyan, mint a hal bors nélkül. (Lengyel.)

Aki hisz a feleségének, az csalatkozik; aki pedig nem hisz, azt megsalják. (Francia.)

Az asszony és a kemence üljön otthon. (Német.)

Jobb, ha több feleséged van, mint ha csak egy van: ha egymással veszekednek, legalább téged nyugodtan hagyhatnak. (Arab.)

Ki feleségét nem félti, nem szereti. (Magyar.)

nek elintézése után jelentette, hogy Szana Tamás főtítkár és Jakab Ödön másodtitkár egyéb elfoglaltságuk miatt lemondtak tisztségükről. A közgyűlés erre Szana Tamás azért a lelkes, alapvető, szakadatlan buzdalmú működéséért, melyet a társaság érdekében több mint negyedszázadon át kifejtett, egyhangú lelkesedéssel tiszteletbeli tagjává választotta. Ugyancsak tiszteletbeli tagjai sorába iktatta a társaság *Lampérth* Géza indítványára *Thaly* Kálmánt, a Rákóczi-kor halhatatlan érdemű történetíróját, aki ifjú korában a költészetnek is érdemes, magyar szavú, magyar lelkű művelője volt. Ezután a György Aladár és Jeszenszky Danó (Temérdek) halálával megüresedett két rendes tagsági hely betöltése következett. Őt jelölt közül heves harc után *Ferenczy Ferencz* és *Tömörkény* István kerültek ki győzelmesen. Mind a két új tag régebbi érdemes munkása az irodalomnak. *Ferenczy* Ferencz drámaíró a Nemzeti Színházban előadott műveivel (Pogány Gábor, Rablélek, Flirt) aratott szép sikereket, *Tömörkény* István novellista, a magyar s különösen az alföldi szegedvidéki népelethől merített pompás, magyar zamatú elbeszélései és rajzaival emelkedett legjobb írónk sorába. Mind a két író méltán megérdemelte a Petőfi-Társaság kitüntető bizalmát. Végezetül még egy kültagot is választott a közgyűlés, *Spőner* Andort, aki Petőfi műveinek németre fordításával nyerte el a társaság koszorúját. *Jakab* Ödönnek, a lemondott másodtitkárnak köszönetet szavazott a közgyűlés és helyebe *Zempléni* Árpádot választotta. A főtítkári állást egyelőre nem töltötték be.

Mátyás király szobra Gömörben. Az országnak alig van olyan vidéke, melyhez a nagy Hunyady Mátyás életéből ne fűződnek valamely kedves emlék, hagyomány, monda vagy adoma. Egyike a legkedvesebb és legjellemzőbb hagyományoknak a gömői, mely szerint Mátyás király ottjártában, a gömői szőlőkben kapát vett a kezébe s az ott mulatozó urakat is munkára kényszerítette, hogy megismertesse velük a dolog nehézségét és megbecsültesse annak értékét, valamint a kemény, de tisztas munkát végző nép értét is több respektust keltsen a gömös főurakban. Ennek az epizódnak az emlékére a gömői hölgyek elhatározták, hogy szobrot emelnek Mátyás királynak Sajógömörben. A szoborbizottság már megalakult s a szoborra szánt adományok 1907 márczius hó végéig Bogár Lajos pénziárknakhoz küldendőek Sajógömörbe.

A felvidéki vándorkiállítás. A Képzőművészeti Társulat kiállítása, mely oly fényes sikerrel járta be a Felvidék városait, e héten utolsó állomáshelyére: Gyöngyösre érkezett. Itt is, mint a többi városban s legutóbb Debreczenben, két hétig lesz nyitva a kiállítás, mely mint már előre látható, a legszebb és szinte nem remél sikerrel zárul. A befolyt jövedelem körülbelül meghaladja a 70 ezer koronát, ami mindenesetre nagyon öröndetes dolog és szép színben tünteti föl derék felvidéki városaink művészeti és kulturális haladását.

Művésztelep Kassán. Az ősi kuruczvárosban, a Felvidék régi kulturális középpontján, mint értesülünk, közelebb új művésztelep létesül. hogy e téren is lépést tartson Kassa a nagyobb városok kulturális haladásával. Két kassai művészember, Halász Elemér és Kóvári Szilárd, tervezi a művésztelep fölállítását. A két fiatal festő nyilvános festőiskolát és műtermet akar létesíteni, ahol más vidéki művészek bevonásával évről-évre látásokat is rendeznének a képző- és iparművészet termékeiből. E szép művész tervből, — hisszük — hogy Kassa városában életerős, viruló intézmény fog idővel létesülni.

Az Uránia Karácsonya. Az Uránia múkiállítását a karácsonyi és újévi ünnepek alatt nagyszámmal látogatták a múpártolók és a kiállított tárgyak közül sokat vásároltak. A kiállítást *Andrássy* Gyula gróf belügyminiszter is meglátogatta. A minisztert, aki rendkívül érdeklődött a magyar iparművészeti tárgyak iránt, *Tolnai* Ákos igazgató kalauzolta. A látogatók és vásárlók között öröndetes számmal voltak képviselve a főrangú világ tagjai, így többek között gróf Nákó Sándor fiemei kormányzó, gróf *Andrássy* Géza, gróf *Lónyai* Aladár, gróf *Esterházy* Sándor, gróf *Zichy* Béla Rezső, gróf *Pálffy* Sándor, gróf *Czirák* Sándor, gróf *Czirák* János, gróf *Almássy*né, báró *Lykáné*, gróf *Széchényi* Péter, báró *Pronay* Dezső, gróf *Zichy* Jakab és többen mások. Az eladott műtárgyakat újjakkal pótolják úgy, hogy a kiállítás ismét teljes.

Ör.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

A Petőfi-Társaság nagyhete. Irodalmi társaságaink között a legfiatalabb és legfűrgőbb a Petőfi-Társaság, mely mindjárt az újév kezdetén, Vízkereszt napján, ünnepi díszközgyűlés keretében beszámoló évi működéséről az ő hűségese közönségének. Az idei díszközgyűlésnek, mely január 6-án folyik le az Akadémia nagytermében, gazdag programja a következő: Elnöki megnyitót mond *Herczeg* Ferencz elnök, elbeszélést olvas *Szabóné* *Nogáll* Janka és *Pekár* Gyula, költeményt *Pósa* Lajos, *Koroda* Pál és *Lampérth* Géza. A díszgyűlést megelőzte az évi rendes közgyűlés, december 28-án, mely ez idén a szokottnál is gazdagabb eseményekkel is volt teljes. A gyűlést, melyen a társaság tagjai nagyszámban jelentek meg, *Herczeg* Ferencz elnök vezette s a társaság anyagi ügyei-

APRÓSÁGOK

Újév a mennyei birodalomban. A chinaiak legnagyobb ünnepe az újév, melynek apraja-nagyja előre írtil, mert hiszen a mennyei birodalomban ez az egyetlen nap, amikor rangkülönbség nélkül mindenki szórakozik és kipihen magát, akit pedig mindazonáltal munkára kényszerítenek, az rendkívül magas díjat kér. Chinában az újév az egyetlen nap, amikor az utcákat söpri és a csatornákat kitisztogatják. A szobák falairól és az ajtókról eltávolítják a vörös papírra nyomtatott mondásokat és áldásokat és újjakkal helyettesítik. Az újévi szertartások elejét már az első hónap huszonharmadik napján megtartják. A chinaiaknak ugyanis az a hite, hogy ezen a napon a különböző istenek, különösen a konyhaisten és a gazdagság istene az égbe szállnak, hogy a nekik kiosztott családokról referáljanak. Különös szerepe van a konyhaistennek, akit mintegy kémnek tartanak, ki a család minden titkát ismeri, akivel tehát jóban kell lenni. Mielőtt tehát a konyhaisten a házat elhagyja, csemegékkel telerakott kis asztalkát tesznek elébe, hogy ezekkel megvesztessék. Hanyag vagy rossz háziasszonyok az isten ajkát égbeli utazása előtt cukorral kenik be és aztán bizva benne, hogy nem fog róluk semmi rosszat mondani, visszatesszik a vén úti-szekerénybe, amelyből csak hónapokig tartó égi utazása befejezése után veszik ki. A legutolsó két nap ama holdtölte előtt, melyvel az újév kezdődik, az ó-év két legmozgalmasabb napja. A hitelező sietve lép be az adós házába, hogy őt kötelezettsége teljesítésére intse. Míg éj a hitelező lámpája, amellyel éjjel kereső útra indul, megintheti hitelezőjét, ha találkozik, akkor is, ha már a nap fölkel. De amikor lámpájában a legutolsó, napfölkelte előtt meggyújtott gyertya elalszik, a legdühösebb hitelezőnek is el kell nűmnia, mert beköszöntött az újszentendő, az üldözött adósa nézve a szabadulást napja. A család tagjai a védszentek és házi áldások oltalma alatt átírrasztják az újév éjszakáját, amelyen egymásnak az új esztendőre a lehető legkívánatosabb dolgokat kívánják. A chinai újév a lehető legglámásabb. Zenétől és dobszótól visszhangzik a város és egész nap rakéták és egyéb tűzijátékok pattognak.

Az automobil története. Az automobil, vagy amint a köznép nevezi: az ördög szekere, ez időszerűen a legmodernebb és legszebb közlekedési eszköz. Az önműködő kocsi eszméje nem mai keletű. Hisz már a nürnbergi krónika megemlíkezi egy járműről, melyet 1649-ben egy Hans Hautsch nevű nürnbergi polgár készített s melyet egy megfeszített rúgó hozott mozgásba. Ez a gépkocsi 16 kilométer óránkénti sebességgel haladt. A többi kísérlet már komolyan számba veendő. Az automobilnak épügy, mint a gőzvasútnak a gézkocsi az őstálya. Cugnot francia tüzfűtést 1769-ben állított 2500 kilogr. terhet óránként 5 kilométer sebességgel volt képes tovaszállítani. Nehézsé, alaktalan jármű, vasból és gerendákból összevert tálkalmány volt a legelső automobil. A kocsi elején elhelyezett nagy üstben forralták a vizet és a keletkező gőz mozgó erjét kezdetleges módon vitték át a szélestatpu, súlyos kerekekre. Egy alkalommal nekiment egy főfalnak, megsérült és nyugalmra helyezték. Azóta ott látható a *Conservatoire des Arts et Métiers* muzeumban. Jó ideig ezután nem foglalkoztak az eszme továbbfejlesztésével, minek oka egyrészt a rossz utakban, másrészt a forradalom forrgetegében keresendő, mely keresztülömbölvén egész Franciaországon, mindent elpusztított, elnyomott. 1803-ban Filadelfiában Olivier Evans kísérletezett egy önmozgó járművel, mely azonban szintén nem felelt meg a várakozásnak. Angolországban Trevithik, Vivian és mások is kísérleteztek, de eredménytelenül. E korra nézve jellemző a következő eset. Egy alkalommal, midőn Trevithik Rikárd gézkocsijával Camboneból Plymouthba utazott s útközben sorompóval elzárt hidon kellett áthaladnia, megkérte az őrt, hogy mit kell fizetni. «Önök semmit, ördög úr! Menjen át gyorsan!» — kiáltott a megremült őr, mikor meglátta a gőzt prűszkölő, fűstöt okádó ördög-szekeret. 1820-ban Ericson és Tangyes angol cég épített gőzterherkocsikat, melyek azonban az alacsony gőznyomású gyenge alkatrészek és rossz anyaguk miatt nem váltak be. Nagy érdeklődést keltett Londonban 1827 körül

Gurneynek gézkocsija. Gurney orvos lettére «az emberi és állati szervezet mintájára» szerkesztette gépét. A kazán 40 csöve a «venákat és arteriákat» képviselte. A kocsi hátsó részében elhelyezett két tartály, a «szív és tüdő», vizet és gőzt tartalmazott. A kocsi belsejében hat, kívül tizenöt személynek volt helye. Körülbelül négy hónapig közlekedett Gloucester és Cheltenham közt. Néhány szerencsétlenség következtében aztán beszüntették a közlekedést. A harmincas években Hancock épített több kocsit, melyekkel állítólag óránként huszonnégy kilométernyi sebességet ért el. Csak a hetvenes évek elején vett ismét némi lendületet a közlekedési ág. Franciaországban a Bollée-cég épített néhány gőzmozgószt s Angolországban is több feltaláló kezdett gézkocsik gyártásával foglalkozni. Ez megadta volna az impulzust a gézkocsi-ipar továbbfejlesztésére, csak hogy egyrészt a géprészek nagysága tette lehetetlenné a kényelmes és könnyű kocsik szerkesztését, másrészt a közönség elfogultsága gátolta iparának fejlődését. Sőt Angolországban az automobilizmus ellen történtek is akkoraik, melyek csak a legutóbbi időben törtek el. Ehhez járult, hogy a nyolcvanas évek elején a gázmotoros kocsikkal elért siker ez utóbbi automobil-ág számára biztosította a teret. Ezen idő óta rohamosan fejlődik az automobilizmus. Ma már százakra tehető az automobil-gyárak száma.

Az influenza vagy tizenöt év óta időről-időre bejárja a világot s mindannyiszor annyi bajt okoz, hogy most már egyikének tartják a legveszedelmebb betegségeknek. Az influenza vagy grip és ugyanaz a betegség. Már százegynehány évvel ezelőt is ismerték veszedelmét. Párisban 1776-ban oly erősen garázdálkodott, hogy egy orvos négy száz frank évi járadékot ígért annak, aki bebizonyítja, hogy a betegség őt megkímélte. Alig akadt pályázó és senkinek sem jutott a díj. Nougaret dalköltő egy Grippe című egyfőlványosban jelentette ki, hogy őt a náthás baj nem bántotta. A könyvgyűjtők most arannyal mérik föl a Nougaret könyvének egyes példányait, vagyis annyi aranyat adnak érte, amennyi a könyv fődélét beborítja. Az 1776-iki járványmál hevesebb volt az 1803-iki, amely különösen Páris művészei és írói közt szedte áldozatait. Számos előkelőség halt meg influenzában alig egy hét leforgása alatt. Azóta még többször visszatért a betegség, újabb minden évben ellátogat Párisba, még pedig néhány hónapra. Honnan jő az influenza? Ezel a kérdéssel eddig a legbehatóbban Caze foglalkozott, a Revue des Revues című folyóiratban. Kifejtji, hogy az influenzát egy nomád mikroba okozza, mely akár a kolera mikrobjába, szárazon és vízen vándorol. Wyman, egy new-yorki nagy kórház igazgatója, azt állítja, hogy a múlt évi november hóban a betegség Törökországban volt és veszedelmes rovar oltlettét hivatalosan megállapították. A rendes nagy kereskedelmi utakon haladt tovább, több helyen terjedt át az új világba, amelynek számos városát megfertőzte. Pfeiffer Róbert berlini tanár volt az első, aki az influenza bacillusát a gőrcső alatt megtalálta. Vizsgálták aztán, mint kollegáit, a tüdővész, hagymáz, veszttség, sárgaláz bacillusait. Az influenza-bacillus a tüdő sejtjeiben, a torokban, az orr és a szájjá váladékaiban honol. Rendszeren harmincz-nyegvenével szokott előfordulni. Az orron és a szájon át hatol az emberi szervezetbe. Minthogy nem bir megélni oxigén nélkül, a légzési szervek, kezdve az orrtól a tüdőig, szolgálnak lakohelyül. Ha nyálban vagy másképp kilökik a testből, vesztet marad, míg ismét behatolhat az emberi testbe. Az influenza csirája huszonnégy órával azután pusztul el, hogy kiszáritották vagy vízbe áztatták. A nyálban egy-két hétig is él. De hetekig, sőt hónapokig ellenáll minden hőfoknak, hidegnek, melegnek egyaránt, az emberi testben, amelyet roncsoló toroklob, bronchitis, tüdőbetegség bánt. A csira némileg tojásalakú. Tojáshejserű burokkal van bevonva. Belül van egy anyag, amely a tojás fehérjéjére felel meg és ennek közepén van a protoplazma, amely a tojás sárgájával hasonlítható össze. Ha egyszer az emberi testbe bejutott, mikódni kezd és produkálja a folyékony mérget, amely az influenzát okozza. Mert nem a bacillus vagy a csira okozza a bajt, hanem a mérge, amelyet előidéz. A bacillusnak nincs se lába, se szárnya, mégis vándorol. Hozzáátad valamely emberhez vagy tárgyhoz, amely mozgásba kerül. Az orrhoz vagy szájhoz vezetett kéz nyit neki utat a szervezetbe. Pfeiffer fölfedezése előtt azt hitték, hogy a levegőn át hatol a bacillus az emberbe. Észrevették, hogy zivaros időben, nedves időjáráskor az influenza gyakoribb. Jenkins, new-yorki tanár el is ismeri, hogy a felhők is terjesztik az influenzát, de azért ő is hozzájárul ahhoz a fölfogáshoz, hogy főleg érintkezés útján terjed a bacillus. Nagy városban az emberek egymáshoz érnek az utcán, kezét szorítanak és több nem is kell a fertőzéshez. Az utcán, társas kocsiiban való köpködés már sok betegséget terjesztett. Ha bacillus a szájba kerül, a nyelvbe rejtőzik, ahol elég búvóhelyet talál. Case tanár figyelmeztet arra, hogy egészen jól látható a mikroba tömege, ha a nyelvet

nagyítóval nézik. A gömbölyded bacillus folyton forgolódik és így kerül a léggz csöbe. Ott aztán szaporodik és elkerül a léggzszervek minden részébe. A szaporodás meghosszabbodás és kettéválás után örténi, amely processus húsz percig tart. Egy példány ily formán huszonnégy óra alatt 16,500,000-re gyarapodik. Két nap alatt 232 milliárd lehet a bacillusok száma. Ennek a rengeteg szaporodásnak azonban útját állja a táplálék hiánya. De azért szomorú tény, hogy amint a bacillus gyöker bejutott az emberi szervezetbe, borzalmas mérvben szaporodik.

Toborzó

A HÉTRŐL

A király Budapesten. A király e hó 2-án érkezett a magyar fővárosba. Nyitott udvari fogaton, Paar gróf főhadseggeddel oldalán, a királyi várba hajtattott, ahol József kir. herczeg, Augustza kir. herczegasszony és gyermekeik kíséretükkel, Szegedy Gábor udvarhölgygel, Batthyány Béla gróf százados szolgálatot tevő kamarással és Takács-Tholvas József gr. századossal jelentek meg a felség üdvözlésére; azonkívül megjelentek a fogadtatásnál Appony Lajos magyarországi udvarnagy, Kanter Károly apátplébános, Demény Dezső plébános, Nepalleck szerzetárszaggató, Róth várkapitány és Martini udvari biztos. Az e hó 12-én tartandó udvari bálón Maria Annunciata kir. herczegasszony fogja az udvarnál meg be nem mutatott udvarkepés hölgyek és leányok bemutatását fogadni. E bemutatásra gróf Appony Lajosné, született Scher-Thoss Margit grófnő palotahölgyneél lehet jelentkezni vasárnap, e hó 6-án és kedden, 8-án délután 3 és 5 óra között, az udvarnagyi villában (VI, Andrássy-út 117. sz.). A személyes megjelenésben való akadályoztatás esetén az illető hölgyek ugyanott jelentkezhetnek írásban vagy táviratilag is budapesti szállásuk bejelentése mellett. Szombaton, e hó 5-én volt Budapesten az első legfelsőbb kihallgatás. A folyó hó 7-én és 10-én tartandó kihallgatásokra leendő előjegyzés végett a kabinetirodában délelőtt 9 és 11 óra közt lehet jelentkezni.

A király magyar kézírata. A prágai Bohémia egyik budapesti barátjától eddig ismeretlennekót közöli a királyról. Amikor 1892-ik évben a koronázás huszonötödik évtordulóját ünneplétek, egy magyar folyóirat ünnepi számot adott ki. A lap szerkesztője az ünnepi számba ö felségétől is kért kéziratot s a király a következő szavakat írta egy papírosra: *Bizalmam az ősi erénybe, Ferencz József, 1892 június.* A kéziratba azonban látszólag hiba csúszott bele: az *erénybe* szó végén hiányzott az n betű. A hiányzó betűt nem lehetett beírni, mert ezzel a szerkesztő meghamisította volna ö felsége kéziratát, változtatlanul közölni sem lehetett, mert a hiba föltűnést keltett volna. Végül elhatározták, hogy egy befolyásos férfiut Bécsebe küldenek és megkérlik ö felségét, hogy egy javítsa ki a kéziratot. Ez meg is történt. A kiküldött a kéziratot átadta egy udvari méltóság-nak, aki megígérte, hogy a dologban közbe fog járni ö felségéneél. A budapesti előkelőség még aznap csakugyan visszakapta a kéziratot, de — javítás nélkül. Az udvari méltóság elmondotta, hogy a király mosolygott, amikor a dolgot előadta és így szólt:

— Tudom, hogy a modern magyar helyesírás szerint kellett volna a szó végére egy n betű. De én a jelmondatot egy régi könyvből vettem s készakarva ragaszkodtam a régi magyar helyesíráshoz, hogy ezzel is jellemezsem a magyaroknak történelmi hűségét.

Az udvari méltóság megnevezte a könyvet is, a melyből a király a jelmondatot vette s a budapesti küldött nagyon meg volt lepve, a mikor híret vette a király magyar nyelvtudásának.

A váci püspök jótékonyága. Csáky Károly gróf váci püspök, ki karácsony előtt közel 50,000 koronát adományozott különböző közcélokra, újév napján saját magánvagyonából a következő jótékony adományokat osztotta ki: egyházmegyebeeli templomok és plébániák építkezési költségeire 46,000 koronát, ezenfelül külön az erszébeftvaly templom építésére 30,000 koronát, a zagvarékási templom kibővítésére 20,000 koronát, egyházmegyebeeli iskolák építkezésére 20,000 koronát, az Országos Pázmány-egyesületnek 10,000 koronát, a budapesti Örökimádás-templom festett ablakára 2000 koronát. Továbbá a püspökségnek ajándékozott két melleszerzetet láncostól és egy briliáns gyűrűt 18,000 korona értékben. Végül a püspök palota csekély kiterjedésű kertjét megfelelően átalakíttatja és kibővíteti 44,000 korona költséggel. Ez újévi adományok összege tehát összesen 192,000 koronát tesz ki.

Az Erzsébet-leányvárház megáldása. A jótékonyágának és emberszeretetének új háza emelkedett, amely

hivatva van arra, hogy menedéket nyújtson az árváknak s azok közül is a gyöngébbeknek, gyámoltalanabbaknak, az árva leányoknak. Ungvárt a múlt hetekben ment végbe lélekemelő ünnepség keretében az Erzsébet-leányvárház megáldása. Az egyházi szertartást fényes segédlettel *Firczak* Gyula püspök végezte, míg *Volosin* Ágost tanítóképző tanár méltatta az árvaház fontos társadalmi hivatását. Az egyházi szertartás után az intézet ebédöljében villásreggeli volt, a melyen dr. *Mikita* Sándor prépostkanonok, a ki szervezője volt az új intézetnek, lelkes beszédben köszöntötte fel *Firczak* püspököt, mint az intézet bőkezű és nemeslelkű támogatóját. *Firczak* püspök válaszában szárnyaló szavakkal fejtegette a hazafias és vallásos nevelés közti benső kapcsolat szükségét és nagy elismeréssel szólt dr. *Mikita* kanonok és *Volosin* tanár érdemeiről az intézet szervezése körül. Még több lelkes köszöntő hangzott fel a villásreggeli során s ezzel a nemeszélű intézet átadatott magasztos hivatásának.

Harang-megáldás. Poétikus, szép ünnepek színelhelye volt a minap Bökény község. A bökényi gör. kath. hívek közadakozásából készült két új harangot áldotta meg *Szabó* Miklós espereslelkész. A két harang értéke meghaladja 4000 koronát, készítője Thury Ferencz budapesti harangöntő. A bökényi görög katolikusok áldozatkészsége minden dicséretet megérdemel, mert alig néhány év előtt javították ki templomukat ugyancsak 4000 korona költséggel. A harang megáldása igen szép ünnepség keretében ment végbe s utána *Szabó* Miklós espereslelkész szent misét, *Veghseő* Mihály lelkész pedig szent beszédet mondott, amely szép, tartalmas gondolataival, nemes hevületével nagyon meghatotta a híveket.

Nyugalomba vonult kanonok. *Firczak* püspök *Szaxum* József t. kanonokot, ungvár-ceholynai főesperest saját kérelmére nyugdíjazta. *Szaxum* kiváló képességű, fáradhatatlan tagja volt a munkács egyházmegyének s távozása osztatlan sajnálkozást keltett az egyházmegye egész görög katolikus társadalmában. A nyugalomba vonult főespereslelkész utóda dr. *Hadzsaga* Bazil pápai t. kaplán, szentszéki ülnök, theologiai tanár, konviktsui igazgató, aki az ungvár-ceholynai lelkesi javadalomra annak rendszeres befőttségéi. l. h. lelkészül nevezettatik ki.

Lelkesi kinevezések. *Romanecz* Aladár tiszabogányi esperes lelkész Bilkére parochusul, idősb *Papp* Antal szatmári főesperes fábánházi esperes lelkész Bözörménybe parochusul, *Mikulinecz* Miklós ungesztenyési h. lelkész Bilkére parochusul, *Legeza* József huszti s.-lelkész Fekete-Ardóra, *Murdány* János máramaroszigeti s.-lelkész Alsó-Nereszniczére, *Homieskö* János, újmises áldozópap Patakófalura (Sztuzicza). *Rakovszky* Gyula, újdonszentelt áldozópap Nyír-Madára h.-lelkészekül, *Dudits* Béla újd. áldozópap Munkácsra, *Baltovics* Bertalan, újd. áldozópap M.-Szigetre, *Kovalcsik* József újd. áldozópap Beregszászba, *Palkossy* János újd. áldozópap Lipesére, *Dudinszky* Sándor, újd. áldozópap Husztra, *Mann* Leó. újd. s. Bazil r. áldozópap Penészkerre segédlelkészül, dr. *Hadzsaga* Gyula s.-lelkész Munkácsra parochus h. lelkészül, *Tivadár* Elek gebei lelkész, tb. esperes Fábánháza, *Panczner* Kálmán, úrmezői lelkész Ujbádra lelkészekül; *Jaczkovics* Ágoston, nagyrosztoakai h. lelkész Ormódra h. lelkészül; *Kovdlesik* József, beregszászi segéd-lelkész a beregszászi állam. főgymnasiumhoz hitoktatóul nevezettek ki.

Eljegyzés. Dr. *Ilykovic* Endre albó eljegyezte *Hrabár* Leontin ungtölgyesi lelkész leányát, *Helént*.

Halálozások. Néhai *Zloczky* András volt kisonkai lelkész özvegye, szül. Bukovszky Emilia Ugaron elhunyt. Az elhunytban *Zloczky* Mihály ugari lelkész édesanyját gyászolja.

Hajkó Aladár munkács egyházmegyei vezetett III-ád éves teologus meghalt. Fiatal, reményteljes életet vesztett benne a társadalom, akit megillet a részvét könye.

Az ungvári szent Bazil-rendi monostor internátusa. A szent Bazil-rend hazafias, nemzeti irányú törekvéseinek szép jelét adja azhoz a fölhívással, amelyet a magyar gör. kath. társadalomhoz intéz.

A rend ugyanis Ungváron szerzet-házat és ezzel kapcsolatosan internátust akar létesíteni. A terv Istennek tetsző, szép és kegyes terv s mi e helyütt kiemeljük a terv társadalmi vonatkozású részét, az internátust, amelyben a hazafias szerzetes-rend szegény szülök gyermekeit óhajtja a hazafias szellemű, vallásos és erkölcsös világi életre nevelni.

Minden magyarázó szónál szebben beszél a szent Bazil-rend gyönyörű tervéről az alább következő fölhívás, amelyet szeretettel ajánlunk olvasóink figyelmébe:

«A szt. Bazil-rendnek folyó évi június hó 6-án a mária-pócsi monostorban Firczak Gyula, munkács-egyház-megyei püspök úr Önagyméltóságának elnökölte alatt megtartott nagygyűlésén határozatba ment, hogy a szent Bazil-rend Ungváron társházat létesít, mely egy ifjúsági internátussal volna egybekötve.

Ezen új monostor létesítésével czélja a rendnek szolgálni az egyházat: Isten dicsőségének terjesztése, a hitélet fokozása és a lelkek üdvének buzgó munkálása által és a tanuló ifjúságnak gondos nevelésével szolgálni a hazát, nevelvén az ifjúságot úgy, hogy majdan az életben jó polgárai legyenek a hazának, érző szíví tagjai az emberiségnek, munkásai a polgári jólétnek s a szellemi haladásnak.

Az internátus a gimnáziumot látogató ifjúság részére lesz berendezve. És miután a lelkeskedő papság fiai és árváinak Ungváron két internátus is áll rendelkezésére, a szent. Bazil-rend a gör. szert. kath. világi intelligencia, polgárok, főképen pedig a magyar és rutén nép fiai előtt nyitná meg internátusát, amelyben szegénysorsú tanulóifjak kevés díjért — később, ha az intézet megerősödik — félt ingyenesen, sőt teljesen ingyen kapnának nemcsak megfelelő táplálékot, hanem a leggodnobb szellemi ápolás és vallásos nevelésben részesülhetnek.

Ezen monostor tehát az intézettél hathatós segítője akar lenni a szegénysorsú szülőknek, módot nyújtván nekik tehetséges és szorgalmas fiaiknak tudományos pályára való kiképzetésére és menedékhelye a zsenge korak, megörízvén a fiatal és tapasztalatlan gyermekeket mindazon bajoktól és veszélyektől, melyek fejlődésükre, egészségükre, művelődésükre, erkölcsi érzületükre és a jellem fejlődésére hatással lehetnének.

A terv kivételé czéljából a szent Bazil-rend megveszi Ungváron, jelenleg az egyházmegye tulajdonát képező úgynevezett görög templomot a hozzátartozó lelkesi és kántori telekkel és ezen két telken szerzet-házat és az internátus részére a modern viszonyoknak megfelelő czélszerű berendezésű épületet szándékozik építeni.

Amde ilyen két épületnek fölfépítése és berendezése nagyon sok költségbe kerül. Magának a templomnak ára a két telekkel együtt 20.000 korona. Honnan vegye a szerzet-rend a sok pénzt, mikor majdnem összes házai küzdenek a szegénységgel, valami csekély összeget is alig képesek önmaguktól elvonni, hogy ezen czélra áldozhassák. Ha tehát a vételárát le is fizeti a szerzet-rend, de építeni önjerejök nem képesek.

Hogy tehát az üdvös eszmét megvalósíthassuk, a nagyérdemű közönség könyöröltes szívéhez folyamodunk segítségért és bízunk támogatásában és áldozatkészségében, mert hiszen nem magunknak, hanem a szegény szülők és családok nevében szegény gyermekeknek kérünk. Szavunk a felebaráti szeretet kérés szava. És aki e czélra áldozni fog, könyörömadományát az Isten oltárára teszi és a hazaszeretet eszméjének is fontos szolgálatot tesz, biztosítván gyermekeink jövőndő sorsát s belőlük művelt, munkás és nemeslelkű polgárokat nevelve, országunk, magyar hazánk jólétét és boldogulását.

Különösen sokat tehet ezen eszme érdekében a Nt. lelkeszi kar. Ha a Nt. lelkeszi urak szent beszédben fölvilágosítják a népet, hogy a létesítendő intézet tisztán az ő javukat czélozza s az ő gyermekeik részére állítatik föl s adakozásra fölhívják, amennyiben népünk az istenekért és hasznos dolgokért lelkesedui tud, lehetetlen, hogy e czélra — nem sok — de legalább 20 fillért ne adományozna minden hívő, már pedig, ha ennyit áldoz, az eszme megvalósul, meg lesz az új monostor és internátus.

És hogy mi is kedveskedjünk valamivel a könyörömadományozó mélyen tisztelt közönségnek, elhatároztuk, hogy azok, akik — ha részletenkint lefizetessel is — legalább 100 koronát ajánlanak föl az ungvári monostor és internátusra, a monostor alapítói lesznek és az alapítókért, valamint családjaikért hetenkint két általános szent mise fog mondatni: egy élőkért és egy a holtakért, akik pedig bármily csekély összeget ajánlanak föl, a monostor jötevőinek fognak tekintetni és a jötevőkért hónaponkint két általános szent mise fog mondatni: egy élőkért és egy holtakért. Azonkívül úgy az alapítók, mint a jötevők részestül fognak a szerzetesek mindennapi imáinak gyümölcseiben, amennyiben a nap folyamán végeztetni

szokott nyilvános istentisztelet alkalmával mindig imádkozunk az alapítókért, jötevőkért és azokért, akik velünk irgalmasságot tesznek.

Istenbe vetett erős hittől és a pócsi Boldogságos Szűz hathatós anyai pártfogásába ajánlottan kezdjük meg nagy munkánkat ezen kérelem szétküldésével, az Ő szent kegyelme tegye könyörületessé hozzánk a szívüket, hogy támogatásuk és segítségükkel mielőbb megvalósíthassuk nemes czélunkat: építhessünk védő bástyát a hitnek és biztos, nyugalmas otthont a görög szert. kath. tanulóifjúságnak.

A kegyes adományok alulírttozhó intézendők, ki is azokat valamely egyházi lapban nyilvánosan nyugtázní fogja.

Munkács-Csernekhegy, 1906 szeptember hó 6-án

Homa Joachim,
szent Bazil-rendi tartományfőnök

Vályi püspök jótékonyága. Dr. Vályi János eperjesi püspök ismeretes jótékonyágáról. A nemeslelkű főpásztor megragad minden alkalmat, hogy enyhítsen a szegény emberek nyomorán. A tél nagy ellensége a nyomorgóknak. Hideg és éhség sanyargatja ilyenkor a szegény embert. A püspök atyai szíve megesezt a tél inségesein s mint értesülünk, magánpénztárából az eperjesi özevgyek, árvák, városi szegények, a városi kórház és más folyomódók közt kilencszáz koronát meghaladó pénzbeli segélyt és 12 lő tűzfát osztottot ki.

Egyházi kinevezések. Már hírt adtunk azokról a királyi kütüntetésekről, a melyeknek keretében a gör. kath. egyház három jeles papját érte az elismerés.

Ő felsége ugyanis az eperjesi székeskáptalan megüresedett stallumait betöltötte olyképen, hogy *Mizsicskó* József iskolás kanonokot örkanonokká, dr. *Vojtovics* József ifjabb kanonokot iskolás kanonokká léptette elő. Az így megüresedett ifjabb kanonoki székre pedig *Kovaliczky* Zeno püspöki titkárt nevezte ki, kivel az eperjesi székeskáptalan új s méltó tagot nyert. Hogy a káptalan eme legifjabb tagjában érdemes papot jutalmazott a királyi kegy, eléggé bizonyítja már az is, hogy az újonnan kinevezett az eperjesi püspök úr Ó Excellenciájára 1890-ben mint fiatal lelkeszt az egyházmegyei irodába hívta fogalmazó s majd 1896. évben titkárává s könyvtárnokká nevezte ki. Mint ilyen az egyházmegye érdekében nem kis érdemeket szerzett magának s mint képezdei tanár az egyházmegyének egy fiatal tanítói nemzedéket nevelt. Az újonnan kinevezettek ünnepélyes beiktatása az új esztendő második napján folyt le szentmise tartása mellett.

A „Magyar Világ” e jelen számával a második évfolyamra lép. Irodalmi színvonalát, nemes tónusát s hazafias irányzatát továbbra is meg fogja tartani. Igaz tükre és lelkes közvetítője lesz a hazai és a közérdekű nyilvánvillí eseményeknek, de legfőképen megbízható, irányító és tisztessé hangu szószólója; a magyar görög katolikus társadalom érdekeinek.

A „Magyar Világ” előfizetési ára: Egész évre 10 korona. Félévre 5 korona. Negyedévre 2-5 kor. Szerkesztőség és kiadóhivatal II. ker., Fő-utca 4.

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI

K. Beregrzsás. A karácsonyi és újévi nagy forgalomzavar következtében több küldeményt megkészt, így az öné is. Most már csak a jövő esztendőre lenne aktuális.

E. B. E rovatban csak előfizetőinknek állhatunk rendelkezésére.

Kezdő. (Régen . . .) A novellában vannak értékes tulajdonságok, melyek, ha szerzőjük csakugyan kezdő, reményt adnak arra, hogy idővel hasznavehető dolgokat is fog produkálni. Ez még nem íti meg a közölhetés mértékét.

Kultur. (Dalok). Az egyiket némi simítással a közölhetők közé soroztuk.

B. D. (Légvirágok). A virágokat sehol sem találtuk küldeményben.

H. (s. tél örömei). Attól tartunk, hogy közlésével szomorúságot okoznánk olvasóinknak.

Hajdu. Sorát, ejtjük, csak egy kis türelmet kérünk.

H. Nyomdába adtuk.